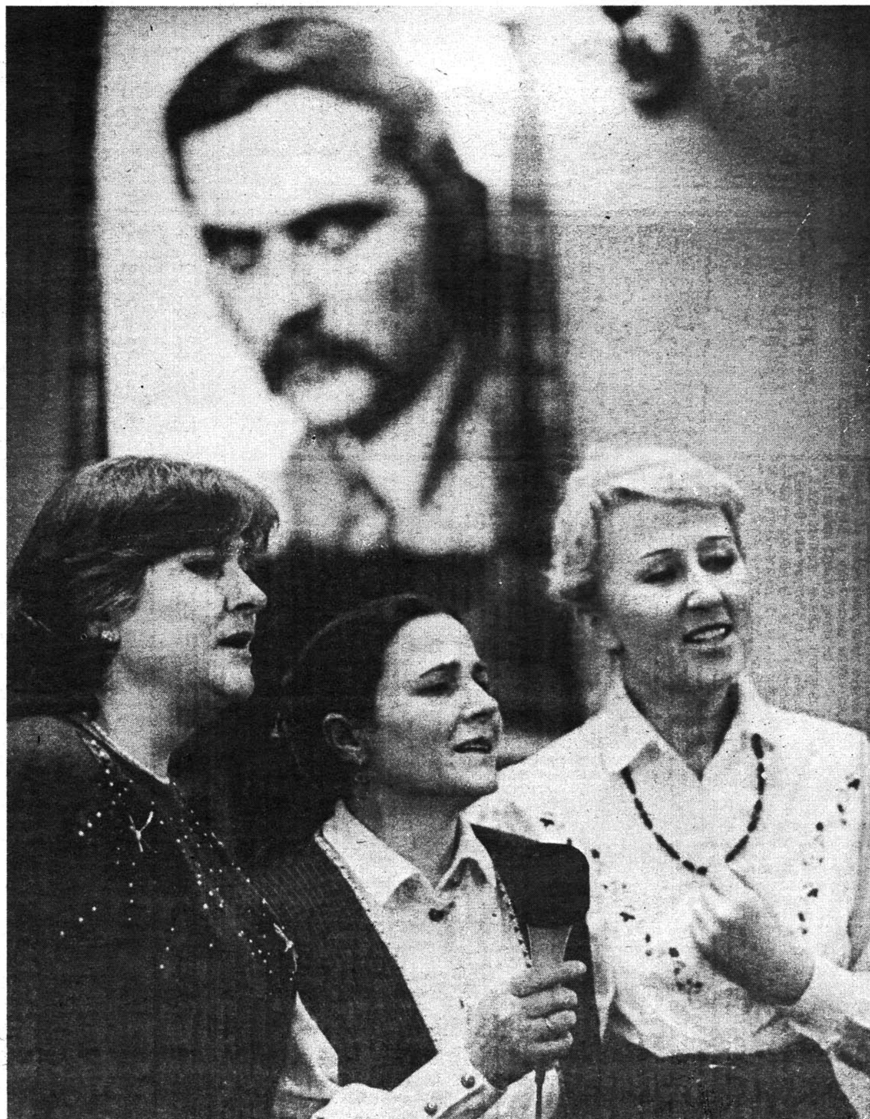
Влада — Радам!

Голос України

Газета Верховної Ради Української РСР ◆ № 70 ◆ Четвер, 11 квітня 1991 року ◆ Ціна 10 коп.

Вони природні — як чистий дощ, як сміх дитини, як ролі і фільми Івана Миколайчука.
Вони природні, а тому — дивовижні, надто у нашому світі, який настільки вже звик до штучних чудес, що іноді просто не здатен вірити в існування чудес нерукотворних.
Тріо «Золоті ключі» — Марія Миколайчук, Ніна Матвієнко та Валентина Ковальська — якраз і є одним з наших нерукотворних чудес.
Здається, вони були з нами завжди.
Але в цьому нашому враженні немає буденності.
Навпаки — тут є божественна небесність Пісні, що виявляє себе у цих трьох голосах...

Фото Олександра КЛИМЕНКА.

ПРЕЗИДЕНТ М. Горбачов на засіданні Ради Федерації 9 квітня заявив про існуючу небезпеку для радянської державності, радянської федерації, за збереження якої висловилась більшість населення. Він сказав, що треба негайно припинити війну законів, відновити вертикальну підпорядкованість виконавчої влади, скасувати антиконституційні акти, накласти мораторій до кінця року на страйки, укласти Союзний договір.

ПАРЛАМЕНТ Грузії 9 квітня проголосив відновлення державної незалежності республіки на основі акту про її незалежність від 26 травня 1918 року. Верховна Рада прийняла відповідний акт одноголосно.

УКАЗ

Президента Союзу Радянських Соціалістичних Республік

Про невідкладні заходи в сільському господарстві

В аграрному секторі склалась надзвичайно напружена обстановка. З метою подання практичної допомоги селу **постановляю:**

1. Кабінетові міністрів СРСР і урядам республік, виконкомам місцевих Рад народних депутатів запровадити особливий режим забезпечення сільського господарства матеріально - технічними ресурсами, і насамперед пально-мастильними матеріалами, запасними частинами, посівною і збиральною технікою. При всіх труднощах ці ресурси повинні бути поставлені сільським споживачам у повному обсязі.

Керівникам підприємств промисловості, будівництва, інших зв'язаних з сільським господарством галузей забезпечити безумовне виконання зобов'язань за укладеними з організаціями агропромислового комплексу договорами, незалежно від виконання планів виробництва і реалізації продукції (робіт, послуг).

Міністерствам і відомствам СРСР у першочерговому порядку здійснити поставку в необхідній кількості заводам сільськогосподарського машинобудування металопрокату, хімічної продукції, комплектуючих виробів, і насамперед тим, хто виробляє зернові комбайни та кормозбиральні машини.

Враховуючи гостру потребу сільського господарства у високоефективних засобах захисту рослин, виділити для їх придбання 210 млн. інвалютних карбованців.

2. Урядам республік, місцевим органам влади і управління з урахуванням обстановки, що конкретно складається, приймати в оперативному порядку рішення з усіх питань проведення сівби, збирання врожаю та інших сільськогосподарських робіт, аж до здійснення надзвичайних заходів.

(Закінчення на 2-й стор.)

ГОЛОС України

Газета Верховної Ради Української РСР

◆

Засновник — Верховна Рада Української РСР.

◆

Адреса редакції: УРСР, 252047 Київ-47, вул. Нестерова, 4

Рукописи не рецензуються і не повертаються.

Думки авторів публікацій у «Голосі України» не завжди збігаються з точкою зору редакції.

Індекс 60955. Тираж 166.300. Передплатна ціна на рік 19 крб. 80 коп.

Газета виходить 5 разів на тиждень. У вівторок — на 8 сторінках, середу, четвер, п'ятницю та суботу — на 16 сторінках.

ДОГОВІР СУВЕРЕННИХ ДЕРЖАВ. ПРО ЩО?

Простудіював новий проект «Договору про Союз суверенних республік» і здивувався. Невже у Верховній Раді СРСР, його уряді, серед повноважних представників, республік, що працювали над договором протягом тривалого часу, не виявилося політиків-реалістів, здатних на основі системного історичного, економічного й політологічного аналізу оцінити стан справ у країні і світі?

Наша співдружність народів справді великий здобуток. Вона скріплена спільним горем, злиднями, кризами й концтаборами, спільним прагненням волі, свободи і прогресу. Але збережена вона може бути на людяних, добросусідських, демократичних засадах. У такій священній справі неприпустима дволикість і двозначність. А в проекті «Договору...» вони очевидні.

Вже з першого основного принципу договору стає зрозумілою його мета і зміст. Суб'єктом чи учасником договору є суверенна держава. Чітко й однозначно. Але тут же у другому реченні читаємо, що Союз РСР це також суверенна федеративна демократична держава. Як свідчить весь наступний текст договору, суверенітет республік зводиться нанівець суверенітетом Союзу.

СРСР як держава не має свого населення, вона будує його за рахунок громадян суверенних республік (стаття 2). Вона не має своєї території, отже, творить її через об'єднання територій усіх республік—учасників договору (стаття 3). Після цього прибирає до рук державні органи управління і фактично оновлює стару унітарну й тоталітарну систему. На основі проекту договору суверенні держави—учасниці договору відмовляються геть від усіх функцій, які могли б свідчити про їхній суверенітет. Союз РСР бере на себе захист територіальної цілісності всіх республік та їхніх кордонів, забезпечення державної безпеки, організацію оборони й керівництво не спільними збройними силами, а Збройними Силами Союзу РСР, прикордонними і навіть внутрішніми й залізничними військами. Союз РСР керуватиме оборонними підприємствами, здійснюватиме зовнішню політику, представлятиме себе й усіх у міжнародних відносинах, укладатиме міжнародні договори, контролюватиме дотримання своєї ж Конституції, розв'язуватиме всі суперечки між республіками за допомогою свого ж таки Конституційного Суду, союзних судів, Прокуратури СРСР та інших атрибутів суверенної держави (держава в марксистсько-ленінському визначенні — це організація політичної влади економічно пануючого класу, за допомогою якої він охороняє і зміцнює своє економічне, політичне та ідеологічне панування). Ця держава має свою Верховну Раду, своїх президента й віце-президента, кабінет міністрів і прем'єр-міністра, свою офіційну мову і все інше, що їй потрібно.

На перший погляд, згідно із статтею 7, «Республіки є власниками землі, її надр та інших природних ресурсів на своїй території». Але воно помилкове, бо «територія СРСР складається з територій усіх республік» (стаття 3). Разом з цим, республіки зобов'язані годувати своїх громадян, бо в іншому випадку ці самі громадяни СРСР могли б вимерти з голоду.

Не цілковито за договором республіки позбавлені деяких суверенних функцій. Вони мають право делегувати Союзові додаткові свої повноваження, вільно виходити із складу Союзу... якщо на це дадуть згоду інші учасники договору. Можуть і не підписувати договору, і тоді їхня доля вже не як суверенних держав, а як колоній старої сталінської імперії визначатиметься на основі чинного законодавства Союзу РСР, тобто сталінського договору 1922 року і брежневської Конституції 1977 — 80.

Одним словом, дорогі республіки, не треба вам справжнього суверенітету. Він для вас страшний гніт, паразит на народному тілі. Аби він не пожирав безпосередньо ваших прибутків, віддайте їх радянській суверенній наддержаві, вона створить для вас сильний і потужний апарат управління й захисту. До того ж, створить для вас таку бюрократичну машину, що вам не потрібно буде ні думати, ні хвилюватися про своє майбутнє. Усе вам забезпечать — оновлене й ліпше, ніж те, що було десять чи півсотні років тому. Оріть землю, сійте гречку і не звертайте увагу на те, що робиться з вашими природними ресурсами і яким стає середовище вашого існування.

Інший сказав би, це ж справжнісінькі колоніально-імперські стосунки. А воно не так, бо це лише проект договору, а сам договір мав би базуватися на правді, щирості, відвертості й рівноправності.

Передусім треба відверто і щиро сказати, що хочемо збудувати. Союз РСР як єдину, неподільну, сильну державу зі столітньою чи тисячолітньою історією? Тоді знатимемо, що мова йде про Російську імперію, яка присвоїла собі історію Київської Русі, загарбала Середню Азію, Сибір, Прибалтику, зламала Переяславську угоду й перетворила Україну в безумовну й безправну колонію, і яку після Великої Жовтневої соціалістичної революції перетворили у ще бездушнішу й жорстокішу сталінську тюрму. Але тоді не потрібно замилювати людям очі якимись суверенітетами, добровільностями чи демократіями, а всім, хто наймає стару апробовану методику, брати знаряддя в руки й будувати запрограмовану згідно з опублікованим проектом Договору державу.

Однак такий тип держави виявився безперспективним. За 73 роки свого прогресивного розвитку Союз РСР досяг глибокої економічної, соціальної й політичної кризи, опинився на грані голоду і потрапив до категорії слабо розвинутих країн. Треба шукати іншого способу порятунку, не через оновлення старої так званої федерації (ніякої федерації не було, була тоталітарна автократична імперія), а на принципово новій концептуальній основі.

Для мене — це концепція Співдружності суверенних рівноправних демократичних держав, які спільно створюють якусь надреспубліканську надбудову не для того, аби занедбати свою незалежність, а для того, щоб її утвердити й захистити. Ця надбудова не може стати суверенною наддержавою із своїм апаратом насильства, своєю Конституцією і своїми державними, судовими і прокурорськими органами. Вона має являти собою не продиктовану зверху державну структуру, а створений на основі домовленостей між суб'єктами Співдружності допоміжний, координаційний дорадчий, узгоджувальний, презентаційний (там, де це потрібно на міжнародному рівні) орган. Ним може бути Рада Євро-Азіатських Республік чи Конгрес Євро-Азіатських Держав. Співдружність же має будуватися не на основі одного договору, а на основі низки різнорівневих і багатопланових договорів, серед яких в Основному договорі визначаються лише загальні засади і принципи формування Співдружності, права та обов'язки її суб'єктів, функції та обов'язки Ради республік. Така Співдружність існувала б не як наддержава, а як спільнота, яка на основі взаємних договорів, економічних вигод, політичних, соціальних і культурних потреб, повного суверенітету і рівноправності створювала б такі спільні структури (спільні армія, енергетична і комунікаційна системи, єдині ринок, фінансова політика тощо), які сприяли б соціально-економічній стабілізації, зростанню міжнародного визнання та авторитету, політичній захищеності суб'єктів Співдружності.

Розділами такого договору могли б бути: принципи Співдружності, суб'єкти Співдружності, їхні права та обов'язки, структура й керівні органи, функції Ради Співдружності та її структур, порядок розв'язання конфліктів, фінансово-матеріальна база тощо.

Як показали референдум та опитування на Україні, наш народ за інтеграцію, але за інтеграцію на основі Декларації про суверенітет. Він проти інтеграції зверхньої, великодержавної. Ми живемо в епоху активного протистояння демократії тоталітаризмові, ідей суверенітету — ідеям великодержавності.

Шлях до порятунку історично складеної спільності людей, яка не лише штучно, але й натурально формувалася ще з часів царської імперії, лежить не через оновлення чи навіть капітальний ремонт старої великодержавної чи, як тепер її називають, федеративної системи, а через децентралізацію, дефедералізацію і демонополізацію, через суверенізацію, відродження прав і свобод людини, громади, націй і народів, які століттями ігнорувались з часів царської імперії і ніяк не можуть відродитися в наш час перебудови. Було б краще, якби це відродження відбулося не під тиском мітингів і страйків, тим більше громадянської війни, а під впливом розуму, свідомості, вирозумілості, взаємної пошани й доброзичливості.

Михайло ГОЛУБЕЦЬ,
народний депутат УРСР,
академік АН УРСР.

Про невідкладні заходи в сільському господарстві

(Закінчення.
Початок на 1-й стор.).

У нинішніх умовах не можна допускати скорочення посівних площ зернових і технічних культур, картоплі й овочів.

Виходячи з раніше прийнятих рішень уряду СРСР, у 2-тижневий строк завершити укладання договорів на залучення робочої сили з підприємств, організацій і навчальних закладів для подання допомоги селу.

3. Урядам республік, місцевим органам влади і управління невідкладно прийняти необхідні рішення про максимальне задоволення запитів громадян на землю за рахунок угідь усіх землекористувачів, включаючи колгоспи і радгоспи. Подати населенню практичну допомогу в освоєнні цих земель з тим, щоб уже в цьому році одержати продукцію.

4. У зв'язку із запровадженням нового рівня і порядку формування оптових і закупівельних цін Міністерству сільського господарства і продовольства СРСР, Міністерству економіки і прогнозування СРСР, Міністерству фінансів СРСР, Держбанку СРСР у місячний строк підготувати і внести в Кабінет міністрів СРСР пропозиції про забезпечення еквівалентного обміну між сільським господарством і промисловістю, будівництвом та іншими галузями народного господарства. Відобразити в них принципові зміни в господарському механізмі у зв'язку з переходом на ринкові відносини.

Звернути увагу органів управління всіх рівнів на необхідність притягнення до суворої відповідальності тих, хто, користуючись монопольним становищем, роздуває ціни і фактично здійснює диктат щодо сільського товаровиробника.

5. Міністерству матеріальних ресурсів СРСР у взаємодії з республіканськими органами забезпечити випереджаючі поставки цементу, лісових матеріалів, збірних дерев'яних будинків, покрівельного матеріалу, інженерного обладнання на будівництво об'єктів соціальної сфери села.

Звільнити будівельні і монтажні організації, підприємства будіндустрії і промисловості від податку на прибуток, одержаний при будівництві житла, внутрігосподарських шляхів і об'єктів газифікації в сільській місцевості, в межах сум податку, що зараховуються в союзний бюджет. Рекомендувати Верховним Радам республік і місцевим Радам народних депутатів надати зазначеним підприємствам і організаціям аналогічні пільги по податку на прибуток у межах сум, що направляються в республіканські і місцеві бюджети.

6. Кабінетові міністрів СРСР, урядам республік, міністерствам і відомствам СРСР встановити жорсткий контроль за виконанням цього Указу, притягати до суворої відповідальності службових осіб, які не вживають ефективних заходів для його реалізації.

Президент
Союзу Радянських
Соціалістичних Республік
М. ГОРБАЧОВ.

Москва, Кремль.
8 квітня 1991 р.

СОЮЗ ДЕРЖАВ ЧИ СОЮЗНА ДЕРЖАВА

ВИСНОВОК ПРО НОВИЙ ВАРІАНТ ПРОЕКТУ ДОГОВОРУ ПРО СОЮЗ СУВЕРЕННИХ РЕСПУБЛІК У ЗВ'ЯЗКУ З РЕЗУЛЬТАТАМИ РЕФЕРЕНДУМУ І ОПИТУВАННЯ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ 17 БЕРЕЗНЯ 1991 РОКУ

НОВЕ — ДОБРЕ ЗАБУТЕ СТАРЕ

Під час референдуму і опитування народ України проголосував за збереження Союзу. Причому переважна більшість населення республіки (80,17 відсотка) висловилась не за Союз РСР у формі оновленої федерації, а за Союз суверенних держав на засадах Декларації про державний суверенітет України.

Опублікований напередодні опитування новий варіант проекту Договору про Союз суверенних республік не відповідає волі переважної більшості народу України, оскільки в основу цього проекту було покладено, по суті, існуючу модель радянської союзної (федеративної) держави, а не концепцію Союзу суверенних держав. Як відомо, ця модель в практичному плані реалізована у формі унітарної держави з єдиним Центром, якому підпорядковані республіки і який зводить їхній суверенітет до обмеженої автономії.

Досить порівняти статтю 5 проекту Договору зі статтею 73 Конституції СРСР 1977 року, щоб зробити висновок: до компетенції Центру пропонується віднести ті ж, якщо не більші, повноваження, які він мав за часів панування адміністративно-командної системи. Слід звернути особливу увагу на те, що перелік повноважень Союзу (точніше Центру) автори проекту підігнали під існуючі союзні структури, насамперед під центральні органи виконавчої влади. У практичному плані це означатиме збереження віджилих суперцентралізованих структур на шкоду суверенітету та національним інтересам республік і, врешті, призведе до ще більшого посилення кризових явищ у суспільстві.

Можливе заперечення: більшість повноважень, які здійснюватимуться Союзом, є спільними, тобто такими, які повинні реалізуватись ним разом з республіками. Але в проекті не визначено, що в рамках цієї спільної компетенції буде конкретно віднесено до безпосередніх повноважень Центру, а що — до повноважень республік. Закономірно виникає питання: хто за таких умов буде реально володіти цими повноваженнями? Хто виявиться сильнішим?

Практика свідчить, що в сферах спільної компетенції Центр ніколи реально не залишав республікам більш-менш істотних прерогатив.

При такому підході до визначення компетенції республік буде фіктивним і їхнє право на безпосередню участь у міжнародному спілкуванні. Тим більше, що це право, на відміну від нині чинних конституційних положень, не є беззастережним. У принципі в проекті говориться, що республіки вправі встановлювати безпосередні дипломатичні, і консульські, торговельні та інші зв'язки (чомусь лише зв'язки, а не відносини) з іноземними державами, обмінюватися з ними повноважними представництвами, укладати міжнародні договори і брати безпосередню участь у діяльності міжнародних організацій, не ущемлюючи інтересів учасників цього Договору та їхні спільні інтереси, не порушуючи міжнародні зобов'язання Союзу РСР. Таким чином, варто Центрові або навіть окремій республіці заявити, що участь тієї чи іншої республіки у міжнародному спілкуванні ущемлює чиїсь інтереси або зобов'язання, як реалізація повноважень цієї республіки на міжнародній арені стає проблематичною. Пропонована регламентація зовнішньополітичних прерогатив республік створює політико-правові підстави для позбавлення республік можливості повноцінної участі у міжнародних відносинах а, отож, і можливості ефективного забезпечення їхніх інтересів. За таких умов не виключено значне звуження сфер зовнішньої діяльності України, аж до втрати нею членства в ООН.

Таким чином, у проекті Договору зберігається незмінним той функціональний механізм, який ставить республіки в цілковиту залежність від Центру і залишає відкритим шлях до порушення ним їхніх суверенних прав.

ЗАМІСТЬ ЗВЕРХНОСТІ — ПАРИТЕТ ДЕРЖАВ

Основні принципи (розділ 1) викладено так, що вони торкаються здебільшого статусу республік (п'ять із семи пунктів). З цим не можна погодитись. Адже республіки — суверенні держави і в Договорі недоцільно стверджувати, що вони «зберігають за собою право», «мають всю повноту державної влади» і т. п.

У Договорі про Союз суверенних держав необхідно закріпити принципи, що визначають механізм співробітництва республік, які утворюють Союз, і статус самого Союзу.

Предмет проекту Договору не відповідає ідеї Союзу суверенних держав і суперечить Декларації про державний суверенітет України, Закону про економічну самостійність України, договорам, які Україна уклала з Росією, Білорусією, Казахстаном, Киргизстаном.

Предметом Договору має бути не розмежування повноважень між Центром і республіками, а визначення сфер співробітництва суверенних республік і створення координаційних органів Союзу, які формуються на паритетних засадах із представників усіх учасників Союзу.

Проект же фактично залишає недоторканими структури і функції органів Союзу (двопалатну Верховну Раду, Президента, Кабінет міністрів, союзні Суди, Прокуратуру Союзу тощо). Це спрямовано на збереження існуючого всевладдя Центру.

Як випливає із змісту статей 5 та 9, Договір не буде єдиним установчим актом Союзу. Крім нього таким актом має бути Конституція, створювати, змінювати і доповнювати яку будуть уже не самі республіки, як суверенні держави, а органи Союзу. Тим самим закладається такий механізм змін Конституції, який свого часу відкрив шлях до обмеження суверенних прав республік.

Наявність Союзної Конституції заперечує договірну природу Союзу суверенних держав. Не відповідає цій природі також наділення органів Союзу правом ухвалювати закони, які мають верховенство над законами суверенних держав (хай навіть в обмежених сферах). Певні органи Союзу суверенних держав можуть бути наділені компетенцією приймати юридично обов'язкові нормативні акти, але вони повинні мати міжнародно-правовий характер.

При підготовці проекту Договору був порушений принцип суверенної рівності, оскільки поряд із союзними республіками участь у його розробці брали республіки, які входять до складу інших республік. Цьому принципу не відповідає також положення ст. 1 проекту, згідно з яким до складу Союзу входять республіки — учасники Договору в складі інших республік.

З МИРУ ПО НИТЦІ!

Ні в якому разі не можна погодитись з положеннями проекту про закріплення за Союзом у його власність частини республіканської власності, що прямо суперечить Декларації про державний суверенітет України. За змістом проекту Договору союзною власністю мають стати передусім оборонні підприємства і організації, відповідні підприємства зв'язку, інформації, геодезії й картографії, метрології і стандартизації тощо, якими Центр має керувати. Якщо зважити на перелік повноважень, які мають бути закріплені за Центром, то така частина союзної власності буде практично неосяжною з урахуванням й того, що вона й дедалі нарощуватиметься.

Не можна також погодитись із положенням проекту щодо здійснення «суверенних прав Союзу і республік на природні багатства економічної зони і континентального шельфу».

У Союзі суверенних держав власність має бути тільки республіканською або спільною міжреспубліканською.

За проектом також передбачається збереження єдиної фінансової, кредитної, грошової, податкової і цінової систем на основі спільної валюти і союзного бюджету, що повністю виключає економічну самостійність України.

До того ж, крім передбачуваних пайових відрахувань, на загальносоюзні програми, зберігаються прямі союзні податки і збори.

Положення ст. 1 проекту базуються на тому, що право вільного виходу з Союзу буде підлягати певним обмеженням. З цим не можна погодитись, оскільки для суверенних держав право вільного виходу є беззастережним.

Викликає заперечення положення ст. 23 проекту Договору про набрання ним чинності. Запропонований варіант суперечить практиці укладання договорів між суверенними державами. Договір спочатку має бути підписаний главами повноважних делегацій республік і потім ратифікований їхніми найвищими законодавчими органами, а не навпаки.

З погляду юридичної техніки запропонований проект не є Договором. За своєю формою він насправді являє собою проект Закону.

Термінологічно-понятійний апарат проекту Договору є і багатозначним, і юридично некоректним. Складається враження, що це зроблено для того, щоб замаскувати наявні структури Центру, унітаристську суть існуючого Союзу.

Насамперед союзна федеративна держава термінологічно ототожнюється з Союзом суверенних республік. З іншого боку, і сама назва Договору — Союз суверенних республік не збігається з офіційним найменуванням Союзу РСР, який дається в тексті проекту. Ототожнюються і такі вирази: «Суверенні держави — учасники договору» і «Республіки — учасники договору», «Органи Союзу» і «Союзні органи», «Договір про Союз суверенних республік» і «Союзний договір».

Отже, за своїм змістом і формою проект Договору про Союз суверенних республік суперечить Декларації про державний суверенітет України та волі народу України про утворення Союзу суверенних держав. Вважаємо, що наша республіка повинна розробити власний проект Договору про Союз суверенних держав. У разі недосягнення згоди з іншими республіками щодо запропонованого Україною проекту вона має формувати свої відносини з майбутнім Союзом на основі окремого договору.

ЩО Є ЩО!

Наслідки референдуму і республіканського опитування, а також обговорення зазначеного проекту Союзного договору на сторінках преси обумовлюють необхідність визначення і чіткого розмежування понять і змісту Союзної (федеративної) держави і Союзу суверенних держав.

Федерація — це союзна держава, члени якої відмовляються від частини своїх суверенних прав на користь Центру і підпорядковані йому. Федеративна держава, навіть оновлена і названа Союзом рівноправних суверенних республік, насправді не є Союзом держав.

Центр також не є Союзом. Союз — це республіки, які його утворюють. На відміну від Союзу, Центр — це загальносоюзні органи, зокрема, десятки міністерств, комітетів та інших відомств з численною армією державних службовців, які є становим хребтом унітарно-тоталітарних структур адміністративно-командної системи, що панує над республіками і в республіках.

Центр через систему союзного оподаткування забирає у республік значну частину їхнього національного багатства. На його утримання за рахунок республік (а точніше за рахунок громадян-платників податків), але без їхньої згоди витрачаються мільярди карбованців. Значна частина цих коштів йде на забезпечення вузькоегоїстичних корпоративних привілеїв бюрократів федеральних органів державного управління.

Центру передаються суверенні права республік, що обмежує їхні можливості самостійного вирішення значного кола питань свого життя, економічного і соціального розвитку та підвищення добробуту громадян.

Центр має властивість нав'язувати республікам нераціональні й екологічно шкідливі методи господарювання, позбавляти республіканські підприємства, організації та установи свободи дій, виключати їх з повноцінного міжнародного спілкування, а, отже, призводити до економічного, екологічного, культурного занепаду

При збереженні союзної держави, органічним для якої є наявність не тільки Центру, але й інших атрибутів федерації (загальносоюзних громадянства, законодавства, єдиної банківської, цінової, фінансової, митної і податкової системи, виняткової компетенції загальносоюзних органів і т. ін.), Україна не зможе втілити в життя Декларацію про державний суверенітет, вийти з-під диктату й опіки Центру.

Союз суверенних держав — добровільне договірне об'єднання (співдружність) держав члени якого зберігають свої суверенні права і співробітничають один з одним за допомогою створених ними координаційних органів Союзу. Ці органи виконують роль Центру Союзу суверенних держав. Вони формуються на представницькій (від республік), паритетній й консенсусній основі державами-членами, координують їхнє співробітництво, сприяючи розвиткові між ними безпосередніх взаємовигідних зв'язків.

Органи Союзу суверенних республік не мають права розпоряджатися національним багатством республік у будь-якій формі і утримуються на принципово нових засадах. Кожна держава-член самостійно вирішує питання про витрати на своїх представників в органах Союзу і сплачує погоджені з іншими державами-членами внески, необхідні для забезпечення діяльності органів Союзу і для здійснення погоджених між ними програм, у тому числі органів і програм, які мають забезпечити стратегічну оборону та надійний контроль за ракетно-ядерною зброєю.

До органів Союзу держави-члени делегують не суверенні права, а своїх офіційних представників, які уповноважені відстоювати інтереси держав-членів відповідно до потреб їхнього державного, соціально-економічного, культурного тощо розвитку.

Органи Союзу не втручаються в організацію внутрішнього державного і суспільного життя держав-членів.

При створенні Союзу суверенних держав, співробітництво яких організують координаційні органи, будуть створені умови для реалізації Україною Декларації про державний суверенітет, самостійного господарювання, дбайливого використання природних ресурсів, налагодження взаємовигідного співробітництва з іншими державами та забезпечення всім громадянам, незалежно від національної приналежності гідних умов життя.

Володимир ВАСИЛЕНКО,
професор Київського державного університету, доктор юридичних наук;
Микола КОЗЮБРА,
завідуючий кафедрою теорії держави і права Київського державного університету, професор, доктор юридичних наук;
Анатолій МАЦЮК,
керівник групи наукових консультантів Верховної Ради УРСР, доктор юридичних наук;
Петро МАРТИНЕНКО,
заступник директора Українського інституту міжнародних відносин, кандидат юридичних наук;
Євгенія ТИХОНОВА,
професор Київського державного університету, доктор юридичних наук;
Леонід ЮЗЬКОВ,
професор Київського державного університету, доктор юридичних наук.

Телеграфним рядком з Харкова

ПЛАКАЛИ ВАШІ ГРОШІ

Цю невеселу примовку згадали тисячі харків'ян — передплатників альтернативного телеканалу АТБ-1 в перший день квітня. Незважаючи на те, що його головний редактор С. Потімков напередодні виборов мандат депутата облради, якісь невідомі сили добились зменшення потужності передавача у 10 разів. Сигнал, який раніше приймала навіть Бєлгородщина, віднині ледь досягає околиць міста.

НАУКОВА ЕКЗОТИКА

Нещодавно сільгоспінститут став аграрним університетом. Тепер при ньому створюється дендропарк, який не лише прикрашатиме територію японськими модринами та голубими ялинками: тут вестимуться досліди, навчання студентів.

«СМЕХ»: ДУРНЯМ КУПОН НЕ ПИСАНИЙ

«СМЕХ» — це «Спільна міжрегіональна естрадна хвірма», створена нещодавно при Будинку актора. Її перша гумористична програма «Дурням купон не писаний» з великим успіхом йде в квітневі дні.

НА БАЗІ ОБКОМІВСЬКОЇ ЛІКАРНІ

створено лікувальний центр для чорнобильців. З цієї нагоди до Харкова прибула делегація із США на чолі з директором Фонду допомоги дітям Чорнобиля Володимиром Гродинським. З собою американці привезли тонну екологічно чистих продуктів для сімей чорнобильців.

ХТО БУВ ПЕРШИМ КОСМОНАВТОМ!

Відбувся вечір пам'яті Валентина Бондаренка, який організували Асоціація музеїв космонавтики СРСР, авіаційна компанія «Вертикаль», міський відділ культури і Рада ветеранів Байконура. Володимир Бондаренко — харків'янин, випускник Армавірського військового авіаційного училища. Він був у числі перших в загоні космонавтів, і життя його трагічно обірвалося за 20 днів до гагарінського польоту внаслідок пожежі в барокамері. Він міг би бути першим...

КОМПРОМАТ НЕ ПРОЙШОВ

Тижневик «Союз» опублікував скандальний матеріал з компроматом на депутатів Харкова «Запаси ікри вивозять ...«урядові делегації»», в якому власкор «Известий» А. Кльова звинувачував голову міськради Є. Кушнарьова, Г. Алтуняна — народних депутатів України, в розкраданні продуктових запасів міста. Євген Кушнарьов звернувся з позовом на «Известия» до Фрунзенського райсуду Москви. Суд відбувся і зобов'язав «Союз» спростувати наклеп.

Іван ШКВАРКО.

Тривожні листи

НЕ РУЙНУЙТЕ ВСЕ ЗОПАЛУ!

Шановна редакція «Голосу України»! Ми, ветерани війни і праці Кіровоградської області, просимо донести нашу тривогу до депутатів Верховної Ради УРСР ось з якого приводу.

Тепер часто приймаються різні рішення щодо поліпшення соціального забезпечення інвалідів, а також ветеранів війни і праці. Але також часто відбуваються всілякі зміни в організаціях та установах, які покликані ці рішення виконувати. І все зводиться нанівець. От і цими днями дійшла до нас тривожна звістка про об'єднання органів двох міністерств — організації праці й соціального забезпечення, а місцеві ЛТЕКи, які належали соцзабезу, мають передаватися в Міністерство охорони здоров'я. Люди хвилюються, бідкаються: як же воно буде? Інвалідові, літній людині доведеться оббивати пороги кількох відомств, аби встановити своє право на державну опіку?

У інвалідів і ветеранів уже склалася певна система стосунків з ЛТЕКами, органами соцзабезу. А тепер треба пристосовуватися, бо комусь щось не сподобалося. Не секрет, що місцеві заклади охорони здоров'я сьогодні дуже погано обслуговують населення. А коли їм ще нав'язати інвалідів та ветеранів, яких у республіці понад десяток мільйонів, то що ж воно буде? Злиття органів міністерств праці і соцзабезу під час переходу до ринку, коли назріває велике безробіття, теж хвилює. Хіба це поліпшить турботу про нас, інвалідів та ветеранів? Якщо уряд України справді піклується про цю багатомільйонну малозахищену в соціальному плані категорію людей, то він не повинен зопалу руйнувати те, що є. Ми й так зруйнували багато, й самі бачите, до чого довели народ, країну в цілому.

Отож, звертаємося до депутатів Верховної Ради: дійте зважено, не наробіть ще людям лиха!

С. КОЛЕСНИКОВ, голова Кіровоградської регіональної організації «Союз «Чорнобиль»,

О. ШАПОВАЛОВ, інвалід Великої Вітчизняної війни,

В. БАЗУН, інвалід Великої Вітчизняної війни,

В. БЕЗУГЛИЙ, ветеран війни і праці,

В. ШАРАТА, інвалід Радянської Армії, учасник війни в Афганістані.

Тривожні листи на цю ж тему надіслали й інші читачі «Голосу України».

Голова Харківського обласного товариства інвалідів, інвалід Великої Вітчизняної війни П. Коржов відзначає, що за останній час у країні і в нашій республіці ухвалено ряд важливих законів та урядових постанов, спрямованих на соціальний захист і поліпшення умов життя інвалідів, ветеранів, багатодітних сімей, самотніх літніх громадян, і підкреслює: реалізувати ці законодавчі акти по-справжньому можуть лише спеціалісти системи Мінсоцзабезу. «Вирішення соціальних проблем через союзний Комітет по праці і з соціальних питань, — який свого часу вже існував, — не виправдалось ні в країні в цілому, ні в нашій республіці», — пише автор листа і просить редакцію передати народним депутатам УРСР думку товариства інвалідів Харківщини: не руйнуйте діючу систему соціального захисту трудящих! Її слід всіляко вдосконалювати.

А ось рядки з листа керівників Черкаської обласної і міської організацій ветеранів війни і праці В. Шилова і М. Мар'янського:

«Нас дуже хвилює те, щоб в наш динамічний, багатий на соціальні перетворення час люди, покалічені у страшній війні, вдови загиблих, зігнуті тяжкою повоєнною працею, інваліди та самотні літні громадяни не втратили соціального захисту, не стали жертвами реорганізацій. Сьогодні цей захист найактивніше здійснюють органи Мінсоцзабезу. Тільки в нашій області за їх участю перераховано пенсії в сторону збільшення майже 450 тисячам ветеранів війни і праці, створено багато колгоспних будинків ветеранів, систему протезно-ортопедного обслуговування, налагоджено допомогу громадянам літнього віку за місцем їх проживання. Не втратити б усе цей».

Народний депутат СРСР харків'янин М. Ткаленко також зазначає, що система соціального захисту населення через союзний Комітет по праці і з соціальних питань, яка існувала раніше, себе не виправдала, повертатися до неї було б помилкою. В умовах України, де крім ветеранів війни і праці, соціального захисту потребують сотні тисяч громадян, які постраждали від чорнобильського лиха, руйнувати систему Мінсоцзабезу ніяк не можна. Звертаючись до Голови Верховної Ради УРСР Л. Кравчука, депутат просить зважити на таку одностайну думку Харківської обласної організації ветеранів війни і праці.

У Комітеті цін при Раді Міністрів УРСР

До Республіканської урядової комісії з питань реформи цін і компенсацій звертаються жителі багатьох міст України з проханням роз'яснити, чи змінюється вартість придбаних ними у березні за старими цінами проїзних квитків для проїзду міським транспортом на квітень. Вони повідомляють, що окремі міськвиконкоми і транспортні підприємства зобов'язують пасажирів внести додаткову плату за придбані квитки у розмірі різниці, на яку зросла з 2 квітня ц. р. їх вартість. А для тих, хто не зробив таких доплат, строк дії проїзних квитків обмежили першою декадою квітня.

Розглянувши це питання, Комітет цін при Раді Міністрів УРСР, керуючись відповідними рішеннями уряду республіки про те, що раніше оплачені послуги перерахунку не підлягають, та Законом УРСР «Про ціни і ціноутворення», скасував зазначені рішення міськвиконкомів, транспортних підприємств та інших органів управління як неправомірні і зобов'язав їх повернути пасажирам незаконно стягнуті з них кошти.

Комітет нагадує, що для оперативного розгляду і прийняття рішень з питань, пов'язаних з проведенням реформи роздрібних цін і соціальним захистом населення, при Республіканській урядовій комісії створено постійно діючу робочу групу, до якої можна звертатися із зауваженнями і пропозиціями по телефонах 293-41-15 і 226-21-82.

РОБІТНИКАМ НА ОБІД

Реформа цін, що, як уже стало очевидним, до ринку не має аж ніякого відношення, бо ринок цей ще й не починався, боляче вдарила по кишенях трудівників. Особливо це відчутно на виробництві, там, де треба план виконувати в умовах розбалансованої економіки, де необхідно робити все можливе й неможливе, щоб продукція все ж сходила з конвейєрів. Інакше хаос настане скоріше, ніж його чекає оптимістично настроєна частина нашого суспільства. А для цього, окрім сировини і більш-менш налагодженого процесу виробництва, треба, щоб безпосередні виконавці, тобто робітники, були принаймні ситими. Щоб відчували хоч якусь соціальну захищеність.

Як же вирішується ця проблема на окремих підприємствах?

Нові ціни — нові клопоти

Київське виробниче об'єднання «Червоний екскаватор». Заступник голови профкому В. Сенько. В його інтонації відчувається не те що розгубленість, а якийсь розпач. Валентина Григоровича можна зрозуміти. Компенсувати кожному виробничнику дорогий обід у заводській їдальні немає можливості. Підприємство нині не в тій формі, коли можна вільно маневрувати сотнями тисяч карбованців на соціальні потреби. «Машини складаємо потихеньку, а як воно далі буде з планом, з постачанням, не знаємо. Металу нема...», — говорить він.

Так от, щоб якось утримати обід на рівні 2 карбованців, довелося піти на скорочення меню. А що ж робити? Можливо, через деякий час зможуть тут придумати щось краще. «А взагалі, — каже Валентин Григорович, — враження таке, що ця реформа цін спеціально здійснювалася під заробітки рекетирів, а не звичайних трудівників».

Виробниче об'єднання «Київтрактородеталь». Заступник генерального директора А. Васильченко. Тут днями прийматиметься колективний договір, і всі закладені в ньому компенсаційні заходи будуть повністю узгоджені з робітниками. А поки що прикидки. Вони такі. На 9 місяців нинішнього року виділено 700 тисяч карбованців, щоб полегшити трудівникам удар по зарплаті. Тож перше блюдо в їдальні відпускатиметься безплатно. У нічні зміни, а це здебільшого в гарячих цехах, обіди видаватимуться теж безплатно. Втім, складність у тому, що послугами їдальні користуються не всі робітники. А заради справедливості компенсацію потрібно поділити між усіма. «Можливо, й випаде по 20 карбованців на душу в місяць. Принаймні розраховуємо, що зможемо піти на це», — сказав на закінчення А. Васильченко.

Кіровоградський завод по випуску сільськогосподарських машин «Червона зірка». Голова профкому В. Дихтяр потішив досить оптимістичною картиною. Підприємство працює більш-менш ритмічно. «При всьому безладді — такий загальний фон — відробляємо перший квартал. І на другий вже прийняли чимало замовлень. Темпи росту маємо. Але й проблем вистачає, як усюди. Коксу десь на тиждень лишилося. З металом кепсько. Суміжники з Грузії, Латвії підводять із запчастинами. А так усе нормально». Так, судячи з усього, справді нормально, якщо на заводі зуміли виділити солідну суму на компенсацію робітникам оплати за харчування. Навіть тим, хто бере із собою «тормозок». По карбованцю викраяли кожному. Спромоглися тут додати певну суму й на обіди дітям у садочках, подбали й про тих, хто відпочиватиме в піонерських таборах. У цих закладах діти харчуватимуться безкоштовно, тобто за рахунок підприємства.

Загалом на «Червоній зірці» за рахунок фондів соціального страхування та прибутків, що не підлягають оподаткуванню, виділено 3 мільйони карбованців на 9 місяців, щоб допомогти трудівникам та їхнім сім'ям справитися з труднощами, викликаними глобальним підвищенням цін.

От така поки що картина на кількох великих підприємствах України. Спадає на думку от що: ми, радянські люди, не можемо жити без штучних труднощів. Спочатку успішно їх створюємо, а потім з ентузіазмом долаємо. Та, як бачимо, ентузіазм теж поняття не вічне. Чи надовго його вистачить?

Людмила БАРАНЕВИЧ.

---

11 КВІТНЯ

Б УРЕЛОМ ... ється все ... проте же... му, зокрема ко... літні в'язні ... концтаборів, ... її, скільки й ... жаль, багато з ... сятиліття піс... опинилися за ... ті, без належн... умов, без будь-... ного захисту.

Тепер на У... уже й багато о... Залежно набере... чі. А зареєстр... засвідчують ї... ня в німецьком... го менше. Нім... не давали ... перебування в... арбайтта... ється, щ... довідок від к... літніх в'язнів ... сто аморально... сутність папі... пільги, нада... (оплачувані, д... а Дитячим фо... на них не по...

А чи не вар... відний докум... уже ... Український с... малолітніх в'я... самим визнача... особа до їх ка... Запевняю: в т... ден «лжев'яз... не пристане.

УСКМВ ст... недавно. Вона... лася від Всесо... на основі Дека... жавний суве... ни. Організато...

СТРА...

Недавні ... Кремлі не пр... центру ...тра... ків, ви...ал... шахтарського ... Сьогодні на Д... во чи пов... близько 60... приємств, не ... шахтобудівел... лінь.

Не обминув... і спокійну до ... шахтарську Г... на тут зупини... на шахти імен... Простояв доб... колектив шах... Та головний ... кі гірники пл... ти 16—17 кв...

Великого р... ласті набув ... п'яти дошкіл... що на баланс... ня імені газет... ний Донбас».

СТЕНД У ЦЕ...

...сти

...ВСЕ ЗОПАЛУ!

...ержавну ...ранів уже ...ема сто... органами ...р треба ...комусь ... Не сек...лади охо...дні дуже ...населен...нав'язати ...нів, яких ...десяток ...воно бу... мініс...абезу під ...ну, коли

назріває велике безробіття, теж хвилює. Хіба це поліпшить турботу про нас, інвалідів та ветеранів? Якщо уряд України справді піклується про цю багатомільйонну малозахищену в соціальному плані категорію людей, то він не повинен зопалу руйнувати те, що є. Ми й так зруйнували багато, й самі бачите, до чого довели народ, країну в цілому.

Отож, звертаємося до депутатів Верховної Ради: дійте зважено, не наробіть ще людям лиха!

...КОВ, голова Кіровоградської регіо...ації «Союз «Чорнобиль»,
...ОВ, інвалід Великої Вітчизняної вій...
... інвалід Великої Вітчизняної вій...
...І, ветеран війни і праці,
... інвалід Радянської Армії, учасник ...стані.

...а інвалі... руйнуйте ...ьного за...д всіляко ...ста керів...бласної і ...ветеранів ...илова і ... те, щоб ...агатий на ...час лю...ашній ві...гнуті тяж...нвалідні ...ромадяни ...ого захис... реорга...ей захист ...ють орга...ри в на...ето пере... сторону ...0 тисячам ..., створе... будинків

ветеранів, систему протезно-ортопедного обслуговування, налагоджено допомогу громадянам літнього віку за місцем їх проживання. Не втратити б усе цеі».

Народний депутат СРСР харків'янин М. Ткаленко також зазначає, що система соціального захисту населення через союзний Комітет по праці і з соціальних питань, яка існувала раніше, себе не виправдала, повертатися до неї було б помилкою. В умовах України, де крім ветеранів війни і праці, соціального захисту потребують сотні тисяч громадян, які постраждали від чорнобильського лиха, руйнувати систему Мінсоцзабезу ніяк не можна. Звертаючись до Голови Верховної Ради УРСР Л. Кравчука, депутат просить зважити на таку одностайну думку Харківської обласної організації ветеранів війни і праці.

У Комітеті цін при Раді Міністрів УРСР

До Республіканської урядової комісії з питань реформи цін і компенсацій звертаються жителі багатьох міст України з проханням роз'яснити, чи змінюється вартість придбаних ними у березні за старими цінами проїзних квитків для проїзду міським транспортом на квітень. Вони повідомляють, що окремі міськвиконкоми і транспортні підприємства зобов'язують пасажирів внести додаткову плату за придбані квитки у розмірі різниці, на яку зросла з 2 квітня ц. р. їх вартість. А для тих, хто не зробив таких доплат, строк дії проїзних квитків обмежили першою декадою квітня.

Розглянувши це питання, Комітет цін при Раді Міністрів УРСР, керуючись відповідними рішеннями уряду республіки про те, що раніше оплачені послуги перерахунку не підлягають, та Законом УРСР «Про ціни і ціноутворення», скасував зазначені рішення міськвиконкомів, транспортних підприємств та інших органів управління як неправомірні і зобов'язав їх повернути пасажирам незаконно стягнуті з них кошти.

Комітет нагадує, що для оперативного розгляду і прийняття рішень з питань, пов'язаних з проведенням реформи роздрібних цін і соціальним захистом населення, при Республіканській урядовій комісії створено постійно діючу робочу групу, до якої можна звернутися із зауваженнями і пропозиціями по телефонах 293-41-15 і 226-21-82.

11 КВІТНЯ — ДЕНЬ ВИЗВОЛЕННЯ В'ЯЗНІВ ФАШИСТСЬКИХ КОНЦТАБОРІВ

Людина має право

ХТО ПОЧУЄ НАШ ГОЛОС?

Буреломом війни віддаляється все далі й далі, проте жертви фашизму, зокрема колишні малолітні в'язні гітлерівських концтаборів, пам'ятатимуть її, скільки й житимуть. На жаль, багато з них через десятиліття після Перемоги опинилися за межею бідності, без належних житлових умов, без будь-якого соціального захисту.

Тепер на Україні не так уже й багато отих колишніх... Заледве набереться дві тисячі. А зареєстрованих, тобто тих, хто має документи, що засвідчують їхнє перебування в німецькому полоні, і того менше. Німці, звичайно, не давали довідок про перебування в концтаборі чи арбайттаг... Тому ме... даться, ... магати ... довідок від колишніх малолітніх в'язнів фашизму просто аморально. Але через відсутність папірця і ті куці пільги, надані державою (оплачувані, до речі, не нею, а Дитячим фондом України), на них не поширюються.

А чи не варто, якщо відповідний ...окумент роздо... уже ...можливо, дору... Українській спілці колишніх малолітніх в'язнів (УСКМВ) самим визначати, належить особа до їх категорії чи ні? Запевняю: в такому разі жоден «лжев'язень» до гурту не пристане.

УСКМВ створено зовсім недавно. Вона відбрунькувалася від Всесоюзної спілки на основі Декларації про державний суверенітет України. Організаторами її ...стали колишні малолітні в'язні фашизму М. Демидов, обраний головою УСКМВ, В. Литвинов, працівник Агентства захисту авторських прав, інженер В. Шпаковський та інші.

У статуті цієї новоствореної організації записано: «УСКМВ представляє та захищає законні права й інтереси тих, хто зазнав лиха за колючим дротом концтаборів, гетто, інших місць примусового утримання, втративши там здоров'я, рідних та близьких. УСКМВ є єдиним у республіці громадським органом колишніх малолітніх в'язнів фашистських концтаборів і діє на всій території Української РСР.

УСКМВ є юридичною особою...»

На жаль, останнє залишається тільки добрим побажанням. Справа в тому, що будь-які громадські організації одержують статус республіканської тоді, коли мають відділення не менш як у тринадцяти областях. Половина, плюс один. УСКМВ має їх у дев'яти. Можливо, для тих громадських організацій, у котрих є перспектива зростання, це і виправдано, але ж Спілка колишніх малолітніх в'язнів концтаборів має тенденцію не до збільшення своїх рядів, а якраз навпаки! Люди, на жаль, вмирають. Та ще з такою долею, з слабким здоров'ям, надломленим з дитинства.

Отож і хочеться звернутись до дорогих членів Колегії Міністерства юстиції, запитати, чи здоровий людський глузд не підказує їм усунути цей абсурдний правовий акт щодо членів УСКМВ. Їх не збільшуватиметься, їх може тільки зменшуватись. І навіть коли залишиться живим хоч кілька малолітніх в'язнів фашизму, УСКМВ повинна бути живою республіканською організацією. Коли не так, не говоримо про гуманізм, про милосердя — то вигадки капіталістів. Чомусь в усіх європейських країнах ця категорія громадян давним-давно користується пільгами нарівні з учасниками війни, інваліди одержують пенсії, розміри яких забезпечують бе...ття. У нас же ко...літні в'язні фаш...ються не учасни... а лише прирівня... на правах віль...діючій армії. Не... дати, що нещодо... Президента Узб... лишні малолітні... таборів повніст... в правах з учасн... кої Вітчизняної... саме зроблено в... ластях Російсь... ції. То чому ж... винна бути і ту...

Або інше. Сер... в'язнів є й такі... во одержав у по... про це документ... лідності у них не...

У Києві не та... гато громадян ц... які потребують... житлових умов... ані міськвиконк... виконкоми нале... не звертають.

Нині, за рин... життя стає важч... для учасників ві... знедолених нею... ров'я. Тому вар... при міськраді... справах колишн... ніх в'язнів фаш... тільки у Києв... Україні), ств... УСКМВ фонд д... безпечити нарів... ками Великої... війни пільгами,... лежними житлов... ми.

Час ставати ... ваним суспільств...

Євге...
член Спілки ... малолітніх в'... шизму.

Продиктовано у номер

СТРАЙК ДОКОТИВСЯ ДО ГОРЛІВКИ

Недавні переговори у Кремлі не привели до згоди центру ...страйкуючих ...ків, ви...али нову ...шахтарського супротиву. Сьогодні на Донбасі частково чи повністю зупинено близько 60 вугільних підприємств, не працюють 10 шахтобудівельних управлінь.

Не обминув страйковий рух і спокійну до останнього часу шахтарську Горлівку. 5 квітня тут зупинилася перша зміна шахти імені Рум'янцева. Простояв добу і першу зміну колектив шахти імені Леніна. Та головний страйк горлівські гірники планують розпочати 16—17 квітня.

Великого резонансу в області набув факт закриття п'яти дошкільних закладів, що на балансі шахтоуправління імені газети «Соціалістичний Донбас». Це рішення директора Ю. Баранова, як вважають шахтарі, викликано не безвихідним фінансовим становищем підприємства, а наміром керівництва продемонструвати силу своєї влади, не рахуючись з інтересами гірників.

Незважаючи на труднощі, перепони, діалог шахтарів з металургами, хіміками усе ж налагоджується. Так, у Дніпропетровській області недавно побувала делегація страйкуючих. Двотисячний мітинг з цього приводу відбувся у Дніпродзержинську. Жителі міста, за словами заступника голови страйккому донецької шахти «Заперевальна» М. Прокопенка, висловили солідарність з гірниками, повністю підтримали їх політичні та економічні вимоги. Для матеріальної підтримки страйкуючих на мітингу було зібрано близько двох тисяч карбованців. На шахти Донеччини продовжує надходити матеріальна допомога з Івано-Франківської, Тернопільської Харківської та інших областей республіки.

9 квітня у Донецьку відбувся п'ятитисячний мітинг жителів міста на підтримку страйкуючих шахтарів. Прийнято резолюцію, що має політичний характер і спрямована на активізацію робітничого руху. Вирішено на базі існуючого Донецького шахтарського страйккому створити загальноміський страйковий комітет.

Юрій ДОЦЕНКО,
власний кореспондент «Голосу України».
Донецька область.

...АМ НА ОБІД

...ринку не ...почнав...бливо це ...конувати в ...бити все ...ла з кон...ке опти...для цьо...процесу ...обто ро...ою якусь ...підприєм...

ше блюдо в їдальні відпускатиметься безплатно. У нічні зміни, а це здебільшого в гарячих цехах, обіди видаватимуться теж безплатно. Втім, складність у тому, що послугами їдальні користуються не всі робітники. А заради справедливості компенсацію потрібно поділити між усіма. «Можливо, й випаде по 20 карбованців на душу в місяць. Принаймні розраховуємо, що зможемо піти

мально». Так, судячи з усього, справді нормально, якщо на заводі зуміли виділити солідну суму на компенсацію робітникам оплати за харчування. Навіть тим, хто бере із собою «тормозок». По карбованцю викраяли кожному. Спромоглися тут додати певну суму й на обіди дітям у садочках, подбали й про тих, хто відпочиватиме в піонерських таборах. У цих закладах діти харчуватимуться безкоштовно, тобто за рахунок підприємства.

Загалом на «Червоній зірці» за рахунок фондів соціального страхування та прибутків, що не підлягають оподаткуванню, виділено 3 мільйони карбованців на 9 місяців, щоб допомогти трудівникам та їхнім сім'ям справитися з труднощами, викликаними глобальним підвищенням цін.

От така поки що картина на кількох великих підприємствах України. Спадає на думку от що: ми, радянські люди, не можемо жити без штучних труднощів. Спочатку успішно їх створюємо, а потім з ентузіазмом долаємо. Та, як бачимо, ентузіазм теж поняття не вічне. Чи надовго його вистачить?

Людмила БАРАНЕВИЧ.

...ціни — нові клопоти

...загалі,— ...игорович, ...що їх ре...здійс...тки реке...трудів...

на це», — сказав на закінчення А. Васильченко.

Кіровоградський завод по випуску сільськогосподарських машин «Червона зірка». Голова профкому В. Дихтяр потішив досить оптимістичною картиною. Підприємство працює більш-менш ритмічно. «При всьому безладді — такий загальний фон — відробляємо перший квартал. І на другий вже прийняли чимало замовлень. Темпи росту маємо. Але й проблем вистачає, як усюди. Коксу десь на тиждень лишилося. З металом кепсько. Суміжники з Грузії, Латвії підводять із запчастинами. А так усе нор...

...ання «Кн... Заступ...директора ...т днями ...ективний ...ні в ньо...ходи бу...ження 1 ...що при...а 9 місяців ...виділе...бованців, ...дівникам ...Тож пер...

СТЕНД У ЦЕНТРАЛЬНІЙ ПІШОХІДНІЙ ЗОНІ МЮНХЕНА — НА ПЛОЩІ ШТАХУС — ГЛАСИТЬ:

СУП ДЛЯ РОСІЇ

Благодійна акція організована готелями та ресторанами Мюнхена. Всі зібрані кошти будуть передані нашому російському місту-побратиму Києву.

Нижче подані назви фірм та приватних осіб, які вже зробили благодійні внески. Праворуч — воїни бундесверу, які допомагають збирати та перевозити гуманітарну допомогу.

(Шкода лише, що наші офіційні особи дотепер не повідомили німців, що Київ — не російське місто, а столиця суверенної держави — України). За допомогу ж — спасибі.

Фото Володимира СНІТКА.
Мюнхен.

На злобу дн...

ДОБРЕ ... ДЕ НАС ...

На 600 відсо... за три останніх... кість бажаючи... України на пос... проживання до... повідомив ... УЦАІ представни... УРСР, у 1988... на виїзд одержа... тисяч чоловік, ... 87842.

Останнє місце... но займає Суме... у 1989 р. — 20... 119 чоловік. Лі... тягом двох ост... залишається за... 1989 р. — 130... 1990 р. Цікаво,... ючи на загальн... числа тих, хто... трьох областях... упав. Так, на... 1989 р. в Терн... ласті виявили ... їхати 255 чол... 132 — у минулор... ській відповід... 219, Ровенсь... 436 чоловік. І,... більш різке ... (більш ніж у ... фіксовано в ... Луганській обла... напевне, незмі... звичках: 1989 ... чол., 1990 — 1...

З 87842 чоло... жали дозвіл на ... році, робітник... службовців — ... госпників — ... 2106 і дітей до... 20183. Відмовл... 22 громадянам,... з режимних, ре... щих міркувань... потім відмовили... в 1990 р.

Всього з тер... їни з 1958 р... 538043 жителі.

ГОЛОС України

…ДЕНЬ ВИЗВОЛЕННЯ В'ЯЗНІВ ФАШИСТСЬКИХ КОНЦТАБОРІВ

…ни віддаля-
…алі й далі,
…ви фашиз-
…шні мало-
…глерівських
…м'ятатимуть
…тимуть. На
…х через де-
… Перемоги
…кею бідно-
… житлових
…ого соціаль-

…ні не так
… колишніх…
…я дві тися-
…аних, тобто
…менти, що
… перебуван-
…олоні, і то-
… звичайно,
…ідок про
…цтаборі чи
…у ме[illegible]да-
…их [illegible]сь
…них мало-
…изму про-
…е через від-
… і ті куці
… державою
…чі, не нею,
… України),
…ються.

…кщо відпо-
… роздоб[illegible]
… дор[illegible]
… колишніх
…(УСКМВ)
… належить
…ії чи ні?
…у разі жо-
… до гурту

… зовсім
…брунькува-
…ї спілки
…ї про дер-
…ет Украї-
… її стали

колишні малолітні в'язні фашизму М. Демидов, обраний головою УСКМВ, В. Литвинов, працівник Агентства захисту авторських прав, інженер В. Шпаковський та інші.

У статуті цієї новоствореної організації записано: «УСКМВ представляє та захищає законні права й інтереси тих, хто зазнав лиха за колючим дротом концтаборів, гетто, інших місць примусового утримання, втративши там здоров'я, рідних та близьких. УСКМВ є єдиним у республіці громадським органом колишніх малолітніх в'язнів фашистських концтаборів і діє на всій території Української РСР.

УСКМВ є юридичною особою…»

На жаль, останнє залишається тільки добрим побажанням. Справа в тому, що будь-які громадські організації одержують статус республіканської тоді, коли мають відділення не менш як у тринадцяти областях. Половина, плюс один. УСКМВ має їх у дев'яти. Можливо, для тих громадських організацій, у котрих є перспектива зростання, це і виправдано, але ж Спілка колишніх малолітніх в'язнів концтаборів має тенденцію не до збільшення своїх рядів, а якраз навпаки! Люди, на жаль, вмирають. Та ще з такою долею, з слабким здоров'ям, надломленим з дитинства.

Людина має право

ХТО ПОЧУЄ НАШ ГОЛОС?

Отож і хочеться звернутись до дорогих членів Колегії Міністерства юстиції, запитати, чи здоровий людський глузд не підказує їм усунути цей абсурдний правовий акт щодо членів УСКМВ. Їх не збільшуватиметься, їх може тільки зменшуватись. І навіть коли залишиться живим хоч кілька малолітніх в'язнів фашизму, УСКМВ повинна бути живою республіканською організацією. Коли не так, не говорімо про гуманізм, про милосердя — то вигадки капіталістів. Чомусь в усіх європейських країнах ця категорія громадян давним-давно користується пільгами нарівні з учасниками війни, інваліди одержують пенсії, розміри яких забезпечують безбідне життя. У нас же колишні малолітні в'язні фашизму вважаються не учасниками війни, а лише прирівняними до них на правах вільнонайманих у діючій армії. Не зайве нагадати, що нещодавно указом Президента Узбекистану колишні малолітні в'язні концтаборів повністю прирівняні в правах з учасниками Великої Вітчизняної війни. Це ж саме зроблено в деяких областях Російської Федерації. То чому ж Україна повинна бути і тут останньою?

Або інше. Серед колишніх в'язнів є й такі, хто каліцтво одержав у полоні і мають про це документи. Але інвалідності у них не визнають.

У Києві не так уже й багато громадян цієї категорії, які потребують поліпшення житлових умов. Та на них ані міськвиконком, ані райвиконкоми належної уваги не звертають.

Нині, за ринкових умов, життя стає важчим, особливо для учасників війни та осіб, знедолених нею. Не те здоров'я. Тому варто б мати при міськраді комісію у справах колишніх малолітніх в'язнів фашизму (і не тільки у Києві — по всій Україні), створити при УСКМВ фонд допомоги, забезпечити нарівні з учасниками Великої Вітчизняної війни пільгами, пайками, належними житловими умовами.

Час ставати нам цивілізованим суспільством.

Євген ВАРДА,
член Спілки колишніх малолітніх в'язнів фашизму.

Футбол

НАЙКРАЩІ В… МАНЕЖІ

Черговою «жертвою» футболістів ЦСКА, яких жартома називають чемпіоном країни в манежі, став «Чорноморець». Але цього разу перемога до лідера прийшла у важкій боротьбі. Одесити добряче попсували нерви суперникові, який все ж мінімально переміг — 4:3.

Радує на старті своїх темпераментних прихильників «Арарат». Потихеньку єреванці «видряпалися» на другу позицію в турнірній таблиці. Вони цього разу переграли «Дніпро» — 1:0. Але це вже не вперше вірменська команда так успішно починає турнір домашніми поєдинками. Щоправда, її виїзди потім оптимізму їй не додавали. Цікаво, як буде в нинішньому чемпіонаті?

«Памір» і «Торпедо» розійшлися з миром — 0:0, а «Пахтакор» здобув першу перемогу в чемпіонаті, взявши гору над «Локомотивом» — 1:0.

Ще в двох матчах зустрічалися між собою українські клуби. Запорізький «Металург» приймав донецький «Шахтар». Засмученими залишилися болільники, бо голів не побачили.

А в Києві динамівці мірялися силами з «Металістом». У першому таймі кращими були господарі. Їм і вдалася красива атака, яку на 27-й хвилині потужним ефектним ударом здалеку завершив Сергій Шматоваленко.

А от після перерви привабливішою була гра харків'ян. І річ не в тому, що вони розіграли чітку комбінацію і Олександрові Призетку, який вийшов на заміну, вдалося зрівняти рахунок (52 хвилина). Футболісти «Металіста» діяли організованіше і гостріше. Нічия — 1:1.

Після матчу ми попросили сказати кілька слів головного тренера харківського клубу Леоніда ТКАЧЕНКА:

— Ми здобули дуже важливе очко. Якщо відверто, то такої гри від киян не чекав. Утім, дивного тут мало. Адже сьогодні це зовсім інша команда, ніж навіть торік. Та ще й молода. До речі, і ми перебуваємо в подібній ситуації. Необхідний час для становлення колективу.

Стосовно ж сьогоднішньої гри, то одразу зазначу упевнене суддівство Юрія Савченка з Москви. У попередньому ж матчі з московським «Динамо» арбітри нас буквально «душили». Про що ми повідомили керівництво Федерації футболу України і попросили в неї захисту. Гадаю, що пора кінчати і з матчами в Манежі. Це — не футбол, а якась інша гра. Тепер про дії моїх підопічних. Вони досить пристойно зіграли в другому таймі. Мали навіть деяку перевагу. І надалі старатимемося посилювати гру…

Після цього туру команди мають такі очкові показники: ЦСКА — 12, «Арарат» і «Шахтар» — по 9, «Дніпро», «Торпедо» — по 7, «Металург», «Металіст», «Чорноморець», «Динамо» К., «Памір» — по 5, «Спартак» М., «Динамо» Мн., «Пахтакор», «Динамо» М., «Локомотив» — по 4, «Спартак» В. — 3.

Віктор БРАНИЦЬКИЙ.

ПОГОДА

11 та 12 квітня у південних та західних областях місцями короткочасний дощ, в Карпатах з мокрим снігом. Можливі грози. На решті території без опадів. Вітер північно-східний, 5—10 метрів за секунду. Температура вдень 12—18, вночі 2—8, на півдні до 11 градусів тепла.

По Києву та області сьогодні вдень без опадів. Вітер північно-східний, 5—10 метрів за секунду. Температура 12—17 градусів тепла.

Пригоди

ДІЯЛИ ПО-ГВАРДІЙСЬКИ

Великою неприємністю могло обернутися загорання платформи плавкрана, який стояв у затоні судноремонтного заводу, поруч з численними суднами. Однак вчасно помітили пожежу військові моряки гвардійського дивізіону. За лічені хвилини вони сформували аварійну команду і під керівництвом капітана 2-го рангу Б. Левчина повели боротьбу з вогнем.

Пожежники, які прибули пізніше до місця пригоди, відзначили чіткі і грамотні дії моряків, що запобігли біді.

М. СТЕЦЮК,
кор. Укрінформу.
Червонопрапорний Чорноморський флот.

САТАНУ ВИПУЩЕНО НА ВОЛЮ

Не думала, не гадала пенсіонерка К. Тарасенко з Петрової Слободи Корюківського району, що одного чудового ранку потрапить у пригоду, і не десь там, а у своїй власній хаті. Затопила піч і почала поратися біля кухонного столика. І раптом з печі кулями покотився вогонь і дим. А потім з'явився великий чорний птах і закружляв по хаті. «Я перелякалася, — згадує пенсіонерка. — Подумала, що то сатана!» Але за кілька хвилин хазяйка прийшла до тями й взяла птаха в полон. Виявилось, то — сова. Мабуть, вирішила переднювати у пічній трубі. Гостювання було щасливим — сову випущено на волю.

Віктор БОЖОК.
Чернігівська область.

Продиктовано у номер

…К ДОКОТИВСЯ ДО ГОРЛІВКИ

…овори у
… до згоди
…них г[illegible]чи-
…у ж[illegible]лю
…супротиву.
…і частко-
… зупинено
…ьних під-
…ють 10
… управ-

…ковий рух
…ього часу
…у. 5 квіт-
…ерша змі-
…м'янцева.
…шу зміну
…ні Леніна.
… горлівсь-
… розпоча-

…су в об-
… закриття
… закладів,
…управлін-
…ціалістич-
…шення ди-

ректора Ю. Баранова, як вважають шахтарі, викликано не безвихідним фінансовим становищем підприємства, а наміром керівництва продемонструвати силу своєї влади, не рахуючись з інтересами гірників.

Незважаючи на труднощі, перепони, діалог шахтарів з металургами, хіміками усе ж налагоджується. Так, у Дніпропетровській області недавно побувала делегація страйкуючих. Двотисячний мітинг з цього приводу відбувся у Дніпродзержинську. Жителі міста, за словами заступника голови страйккому донецької шахти «Заперевальна» М. Прокопенка, висловили солідарність з гірниками, повністю підтримали їх політичні та економічні вимоги. Для матеріальної підтримки страйкуючих на мітингу було зібрано близько двох тисяч карбованців. На шахти Донеччини продовжує надходити матеріальна допомога з Івано-Франківської, Тернопільської Харківської та інших областей республіки.

9 квітня у Донецьку відбувся п'ятитисячний мітинг жителів міста на підтримку страйкуючих шахтарів. Прийнято резолюцію, що має політичний характер і спрямована на активізацію робітничого руху. Вирішено на базі існуючого Донецького шахтарського страйккому створити загальноміський страйковий комітет.

Юрій ДОЦЕНКО,
власний кореспондент «Голосу України».
Донецька область.

На злобу дня

ДОБРЕ ТАМ, ДЕ НАС НЕМАЄ

На 600 відсотків зросла за три останніх роки кількість бажаючих виїхати з України на постійне місце проживання до Ізраїлю. Як повідомив кореспонденту УЦАІ представник ВВІР МВС УРСР, у 1988 році дозвіл на виїзд одержали більше 13 тисяч чоловік, а в 1990 — 87842.

Останнє місце тут стабільно займає Сумська область: у 1989 р. — 20, у 1990 — 119 чоловік. Лідерство протягом двох останніх років залишається за Києвом: у 1989 р. — 13000 і 25033 у 1990 р. Цікаво, що незважаючи на загальне збільшення числа тих, хто виїжджає, у трьох областях цей показник упав. Так, наприклад, у 1989 р. в Тернопільській області виявили бажання виїхати 255 чоловік й лише 132 — у минулому, у Волинській відповідно — 531 і 219, Ровенській — 642 і 436 чоловік. І, навпаки, найбільш різке збільшення (більш ніж у 6 разів) зафіксовано в Херсонській і Луганській областях. Одеса, напевне, незмінна у своїх звичках: 1989 р. — 11045 чол., 1990 — 11495 чол.

З 87842 чоловік, які одержали дозвіл на виїзд у 1990 році, робітників — 15606, службовців — 28253, колгоспників — 46, учнів — 2106 і дітей до 18 років — 20183. Відмовлено у виїзді 22 громадянам, з них 16 — з режимних, решті — з інших міркувань. 196 чоловік потім відмовилися від виїзду в 1990 р.

Всього з території України з 1958 року виїхало 538043 жителі.

…НІЙ ПІШОХІДНІЙ ЗОНІ МЮНХЕНА — НА ПЛОЩІ ШТАХУС — ГЛАСИТЬ:

СУП ДЛЯ РОСІЇ

Благодійна акція організована готелями та ресторанами Мюнхена. Всі зібрані кошти будуть передані нашому російському місту-побратиму Києву.

Нижче подані назви фірм та приватних осіб, які вже зробили благодійні внески. Праворуч — воїни бундесверу, які допомагають збирати та перевозити гуманітарну допомогу.

(Шкода лише, що наші офіційні особи дотепер не повідомили німців, що Київ — не російське місто, а столиця суверенної держави — України). За допомогу ж — спасибі.

Фото Володимира СНІТКА.
Мюнхен.

Із досьє «Голосу України»

ПЕЛИШЕНКО Валентин Павлович народився й виріс у Краснодарському краї. Хоча предки з Київщини. Вчився в сільськогосподарському вузі, працював у НДІ імені Шліхтера. Нарешті, інститут політології, де В. Пелишенко за 20 років пройшов шлях від викладача до завідуючого кафедрою економіки.

МИ ЗНОВУ ПРОГРАЄМО...

— Становище в сільському господарстві справді залишає бажати кращого, але ж уряд України розпочав реформу на селі. Валентине Павловичу, які ви бачите перспективи?

— Розвитком сільськогосподарського виробництва, як і народного господарства в цілому, держава повинна керувати мудро. З 1965 року в нашій країні вже проводиться третя економічна реформа. Одна з основних проблем, що потребує докорінних змін, стосується політики цін. Для промисловості ціни й раніше намагалися встановлювати у відповідності з її глибинними процесами, тобто, враховувалася собівартість продукції на підприємстві та рентабельність відповідної галузі. Для сільського ж господарства все було по-іншому: центр призначав закупівельні ціни на сільськогосподарську продукцію за власним розсудом, не враховуючи затрати селянина. Тому вони нерідко виявлялися вищими, ніж закупівельна ціна, й виробництво доводилося згортати. Особливо збитковим було тваринництво, зокрема, виробництво молока. От деякі голови колгоспів і шукали вихід у зменшенні поголів'я великої рогатої худоби.

До того часу, поки сільськогосподарські підприємства торгуватимуть виключно власною сировиною, наше сільське господарство й буде лихоманити. А треба, щоб вони почали займатися переробкою своєї сировини. Тільки готова продукція, до 50 відсотків, дасть змогу звестися на ноги, допоможе господарствам зміцніти матеріально. А бартерна економіка, яку сьогодні ще й розрекламовують, — найнеефективніший тип економіки для будь-якої країни. Тому що призводить до зубожіння тих, хто не має в своїх руках певних матеріальних благ, які можна обмінювати на інші.

— Який же вихід конкретно для сільського господарства?

— Нині всі надії покладалися на значне підвищення цін, та для сільського господарства виходом є навіть не підвищення цін і не стільки приділення уваги механізмові ціноутворення, як те, щоб підприємство мало таку структуру, яка б дала йому змогу нормально функціонувати вже сьогодні, а не лише в умовах ринку.

Якщо взяти до рук сучасний довідник про сільські населені пункти, то найперша характеристика села — наявність певних площ землі, а раніше село характеризувалося своїми млинами, вітряками, крупорушками, ставками, тобто засобами для переробки сільськогосподарської продукції. А яка продукція була! Ковбасні вироби, хліб, булочки, пиріжки... І в кожному українському селі були свої секрети приготування страв. А це дуже важлива складова нашої національної культури: без справжніх українських страв немає повноцінного українця. Потрібно відродити національну українську кухню, по крихтах збирати секрети нашої кухарської майстерності.

— Ідея справді цікава й оригінальна... Та в нашому сільському господарстві тепер, крім фермерства, створюються й інші форми господарювання, є орендні колективи, коопгоспи...

— Незважаючи на те, що колгоспи у країні створювалися примусово, на сьогоднішній день відмовлятися від колективних форм господарювання на селі не варто, але для колгоспів необхідно забезпечити простір для діяльності.

Щодо оренди, кооперації та інших форм господарювання... Ще Ленін казав, що наситити ринок сільськогосподарськими продуктами можна через кооперацію. Він відзначив чотири основні шляхи розвитку сільського господарства: кооперація і оренда, спільні підприємства і комісіонерництво. Але й тут усе переплутали: на перше місце поставили оренду, а потім — коопгоспи, віддали перевагу комісіонерництву перед створенням спільних підприємств.

А тепер ще й ринок... Для селян він як страхопуд, бо вони не розуміють, що це таке. Економіка будь-якої країни включає в себе чотири основних елементи: виробництво, облік, розподіл та споживання. Найважче — процеси виробництва, та ми його не боїмося. Раніше в Радянському Союзі головним вважався розподіл, але від цього стереотипу казарменого соціалізму людям слід відмовитись. Правда, сьогодні творять іншого ідола — ринок, — а це ж усього-на-всього обмін товарів. Ринок як елемент економіки має привести нас до нормальних товарно-грошових відносин.

—Валентине Павловичу, в цей складний період переходу на ринкову економіку точиться безліч суперечок про тип власності на землю. Проблема землі — одна з найболючіших для сільського господарства.

— Буде земля — буде й народ... Цей мудрий вислів я чув від старих людей. Тому до питань, пов'язаних із землею, мітингові підходи недопустимі — вони заслуговують на найпильнішу увагу. Ми прагнемо відійти від пріоритету державної власності: вона зв'язує, не дає розгорнути діяльність заповзятливій людині, але на землю колективні форми власності сьогодні більш вигідні, ніж приватна. Якщо держава почне розпродаж земель, люди їх скуплять і почекають, поки земля підніметься в ціні, а потім піде спекуляція. Щоб цього не трапилося, питання продажу землі потрібно відкласти принаймні ще на десять літ.

Лариса ВИШИНСЬКА.

Посівна-91

БЛАГОПОЛУЧНА ОРЕНДА

Приміський радгосп «Ясногорівський», що біля індустріального Краматорська, благополучно веде польові роботи, цьому слугує орендний колектив, його совісна робота. Візьмемо, скажімо, рільничу бригаду В. Рядних. Уже третій рік цей колектив працює за орендним підрядом. Вони впродовж усієї зими працювали за договором на Харківському тракторному заводі. Та не за довгим карбованцем подались у сусідню область. Хоча й гроші чималі отримали. Головне, бригада придбала у заводчан необхідні запчастини для сільськогосподарської техніки. Отож і не дивно, що всього за три дні бригада за[illegible]шила основні роботи — боронування, культивацію, сівбу. Щойно засіяно ячмінними культурами площу в 170 гектарів. А всього колектив В. Рядних дає лад близько тисячі гектарів поля.

...Недавно в Краматорську і в прилеглих селах і селищах, як взагалі в області, сутужно стало з хлібом. Ніколи не доводилось б[illegible]ти таких довгих черг, які [illegible]увались ще в сутінках. Звісно, що й нові ціни не від достатку. Вийти ж з кризи допоможе лише совісна робота.

Юрій ДОЦЕНКО,
власний кореспондент «Голосу України».
Донецька область.

Бензинові лови

На Херсонщині завершуся сівба ранньої ярини. [illegible] нею зайнято 250 тисяч гектарів. У грунті мало вологи, тому з посівною не гають.

Непокоять сівачів перебої з постачанням бензину. Агропромівці встановили своєрідне телефонне чергування на залізничних станціях, куди надходять цистерни з пальним.

— Через пізню навігацію на Дніпрі, — пояснив кер[illegible]ик відділу облагропрому В[illegible]ь Лукач, — річковики не завезли палива на деякі «водні» нафтобази. Ми змушені розраховувати тільки на залізничників. Для закінчення сівби ранніх і висіву сільськогосподарських культур слід додатково мати ще 1500 тонн бензину. Машинного мастила теж не вистачає.

Іван КАЛИНИЧЕНКО,
власний кореспондент «Голосу України».
Херсонська область.

НЕ СИДІТИ, СКЛАВШИ РУКИ

З пошти відділу

Якщо вірити місцевим дотепникам, то в курортному Миргороді на Полтавщині донедавна полиці продовольчих магазинів часто-густо демонстрували передринковий варіант товарного «стриптизу». А оце раптом у райцентрівському гастрономі, як і в продмагах навколишніх сіл, з'явився твердий сир популярного сорту «Пошехонський». Точно такий, як виробляє й бозна-куди відправляє місцевий сироробний комбінат. Тільки й відмінності, що продається за комісійною ціною.

— Звідки фонди? — перепитав голова правління Миргородської райспоживспілки В. Ремига. — Перші дві тонни «Пошехонського» виробили з молока, яке самі поставляємо сироробам...

Хіба в райспоживспілці є свої корови? Замість відповіді Віктор Іванович запропонував відвідати невелике віддалене село Бакумівку, яке зручно вмостилося між віковічним лісом та широкою заплавою тихого Хоролу. Колись, між іншим, великий шанувальник краси А. П. Чехов, мандруючи Полтавщиною, хотів саме в Бакумівці придбати собі садибу. Втім, мріям письменника не судилося збутися. А от голова Миргородської райспоживспілки вважає своїм усе село. За яким правом? Почалося з того, що торік виборці Бакумівки з-поміж кількох авторитетних претендентів на мандат депутата районної Ради дружно віддали свої голоси за райцентрівського жителя В. Ремигу.

А бакумівський колгосп «Дружба» є одним з тих господарств, у якого борги перевищують прибутки. На 1624 гектари ріллі та тваринницьку галузь припадає лише 183 пари робочих рук. Через те восени майже третина врожаю цукрових буряків залишилася в землі. Овочі не зібрали. Не спромоглися підняти 65 гектарів зябу. Фруктовий сад занедбано. Навіть лазню відремонтувати немає чим.

Радилися з людьми. Зійшлися на думці, що буде більше толку, якщо об'єднати зусилля правління колгоспу та райспоживспілки. І вирішити двоєдине завдання: по-перше, відродити село Бакумівку, по-друге, привести в дію економічні важелі для кращого, ніж було досі, використання місцевих ресурсів для збільшення виробництва сільськогосподарської продукції.

Ідею такої досі небаченої кооперації підтримав народний депутат Української РСР, перший секретар Миргородського міськкому Компартії України Л. Сватков. Районний виконком своєю владою її узаконив. Скромну частку бакумівської «Дружби» у виконанні державного замовлення добровільно розділила поміж собою решта господарств району. Так що інтереси держави не постраждали. Що одержав колгосп? Господарство й селяни зберегли всі належні їм за Статутом колгоспу права. Спеціалісти колгоспу та райспоживспілки самі визначають, скільки їм сіяти пшениці, проса, гречки, квасолі, соняшнику, овочів... З урахуванням, звісно, потреб та можливостей. Отож борошно, пшоно, гречана крупа, олія та ще всяка всячина в магазинах райспоживспілки з'являтиметься не з волі випадку, як нині, а вироблятиметься на місці з власної сировини.

Кооператори мають намір допомогти колгоспникам запровадити прогресивні технології, реконструювати ферми, взяти участь у прополюванні цукрових буряків, збиранні та переробці врожаю. Прибутки, як і можливі збитки також, колгосп і райспоживспілка ділитимуть поміж собою. Чи вигідне таке співробітництво жителям Миргорода й району? Ще б пак! Якщо торік м'ясопереробний цех райспоживспілки, наприклад, через місцеву торговельну мережу реалізував більше тисячі тонн своєї продукції, в тому числі 662 тонни ковбас та копченостей семи найменувань, то тепер кооператори розраховують подвоїти свій оборот, розширити асортимент продовольчих товарів спільного з колгоспом виробництва. Плутанина з цінами сьогодні заважає зробити точні розрахунки. Але за будь-яких умов кооператори не збираються наживатися за рахунок колгоспу. Навпаки. Частина прибутків буде використана на соціально-культурні потреби Бакумівки.

Отак депутатська ініціатива вийшла за межі інтересів жителів одного виборчого округу. Життя покаже, чи буде дієздатною така форма господарювання колгоспу й райспоживспілки. У такім непростім ділі, певно ж, можуть бути варіанти. Вся немудра суть досвіду в тім, щоб не сидіти склавши руки.

Леонард НІКОЛАЄНКО.
Полтавська область.

НОВИМ ТРУДОВИМ ВІДНОСИНАМ — НОВІ ГАРАНТІЇ

Праця і право

НЕОБХІДНІСТЬ ПРИЙНЯТТЯ ВІДПОВІДНОГО ЗАКОНОДАВЧОГО АКТА ПРО ВНЕСЕННЯ ЗМІН І ДОПОВНЕНЬ ДО КОДЕКСУ ЗАКОНІВ ПРО ПРАЦЮ ПРИ ПЕРЕХОДІ ДО РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ ЗУМОВЛЕНА САМИМ ЖИТТЯМ.

ЗГІДНО ІЗ ЗАКОНОМ «ПРО ЕКОНОМІЧНУ САМОСТІЙНІСТЬ УКРАЇНСЬКОЇ РСР» І СТАТТЕЮ 95 КОДЕКСУ НА ВСІЙ ТЕРИТОРІЇ РЕСПУБЛІКИ МІНІМАЛЬНА ЗАРОБІТНА ПЛАТА ПРАЦІВНИКІВ НЕ МОЖЕ БУТИ НИЖЧОЮ ВСТАНОВЛЕНОГО ДЕРЖАВНОГО ПРОЖИТКОВОГО МІНІМУМУ.

Питання про регулювання трудових відносин стосується практично кожного громадянина. Уже тривалий час на адресу Верховної Ради республіки та її Комісії у питаннях соціальної політики та праці надходять листи, телеграми з конкретними пропозиціями, побажаннями щодо вдосконалення правових засад у відносинах між працівниками і роботодавцем в умовах різноманітності форм власності. Підкреслюється: необхідність прийняття відповідного законодавчого акта про внесення змін і доповнень до Кодексу законів про працю при переході до ринкової економіки зумовлена самим життям.

Підготовка та обговорення цього Закону були і відповідальними і непростими. Адже в Кодексі про працю фокусується складна палітра інтересів як загальнонародних, колективних, так і окремих соціальних груп, прошарків, конкретних трударів. У нових умовах господарювання громадянам України важливо забезпечити гарантії права розпоряджатися своїми здібностями до продуктивної і творчої праці. Загалом зміни і доповнення внесено майже до третини з 265 статей чинного Кодексу. Їх зміст значною мірою скориговано відповідно до принципів Декларації про державний суверенітет України, Закону про економічну самостійність республіки та інших правових актів, які вже прийняті Верховною Радою. Закріплено пріоритетність республіканського законодавства в регулюванні трудових відносин над загальносоюзним. Воно поширює свою дію на всіх працівників, які укладають трудові договори з підприємствами, установами та організаціями, незалежно від форм власності. При цьому внесено нову статтю 91 про додаткові порівняно з діючим законодавством трудові і соціально-побутові пільги. Зокрема, у межах своїх повноважень і за рахунок власних коштів підприємства, установи, організації дістали право поліпшувати становище своїх працівників. Підприємство також може матеріально заохочувати працівників медичних, дитячих, культурно-освітніх, навчальних, спортивних закладів, організацій громадського харчування та інших організацій, які обслуговують трудовий колектив, хоч і не входять до його складу.

Значні зміни і доповнення внесено в Кодекс з питань організації трудового договору, забезпечення зайнятості населення, нормування та оплати праці, трудової дисципліни. Зафіксовано, наприклад, що особливою формою трудового договору є контракт, в якому строк його дії, права, обов'язки і відповідальність сторін, умови матеріального забезпечення та організації праці, умови розірвання договору, в тому числі дострокового, можуть встановлюватися за угодою сторін. Розширено гарантії при прийнятті на роботу. Доповнено, зокрема, що будь-яке обмеження прав чи встановлення переваг залежно від походження, соціального і майнового стану, мови, політичних поглядів, роду і характеру занять, місця проживання не допускається.

Принципове значення має й те, що тепер при укладанні трудового договору забороняється вимагати від осіб, що приймаються на роботу, відомості про їх партійну і національну належність, походження. Для звільнених у запас з лав Радянської Армії при їх працевлаштуванні знято випробування, яке досі мало місце. Взагалі строк випробування трудящих при прийнятті на роботу скорочено, він не може перевищувати одного місяця замість існуючих трьох, а в окремих випадках і шести місяців. З метою підвищення мобільності ринку праці зменшено строк попередження працівником власника або уповноваженого ним органу про звільнення письмово за два тижні, а не за два місяці, як було досі.

Розійшлися в думках члени нашої комісії, а потім і депутати на сесії щодо пункту 1^{1} статті 40, де йдеться про розірвання трудового договору з ініціативи власника або уповноваженого ним органу при досягненні працівником пенсійного віку і за наявності права на повну пенсію по старості. Особисто мені є зрозумілою реакція цієї категорії громадян на дану правову норму як на дискримінаційну. Своє невдоволення тим, що за її збереження проголосувала більшість депутатів, багато з них висловлює й досі. Сподіваюсь, що це питання дістане своє вирішення в новому Кодексі законів про працю в УРСР, робота над яким, по суті, розпочинається.

Передбачено соціально важливу правову норму державного гарантування працевлаштування осіб, які припинили трудові відносини згідно з чинним законодавством, у разі неможливості самостійно знайти роботу. Змінено назву і доповнено новою частиною статтю 50 — щодо норм тривалості робочого часу. Питання болюче. Стратегічна мета тут — поступове скорочення тривалості робочого часу і на перспективу досягнення в цілому по народному господарству республіки соціальної норми 40-годинного робочого тижня без скорочення заробітної плати. Але неупереджений аналіз нинішньої ситуації в економіці свідчить про те, що в умовах абсолютного спаду виробництва, тотального дефіциту повсюдний перехід до скороченого робочого тижня був би економічно недоцільним. Адже лише цей захід призвів би до щорічної втрати 1,1 мільярда людино-годин. Під загрозу була б поставлена реалізація й інших соціальних гарантій трудящих. Тому Закон, констатуючи положення про нормальну тривалість робочого часу працівників, яка не може перевищувати 41 години на тиждень, віднині передбачає, що підприємства й організації при укладенні колективного договору мають право встановлювати меншу норму тривалості робочого часу.

Хотілося б звернути увагу і на те, що згідно із Законом «Про економічну самостійність Української РСР» і статтею 95 Кодексу на всій території республіки мінімальна заробітна плата працівників не може бути нижчою встановленого державного прожиткового мінімуму. Вводиться державна соціальна гарантія мінімального рівня оплати праці всіх категорій працюючих незалежно від форм власності. Цей рівень повинен базуватися на обчисленні мінімального споживчого бюджету в умовах ринку. Важливо й те, що заробітна плата підлягає індексації в установленому законодавством порядку.

Більш широкі гарантії в оплаті праці закріплюються новою редакцією статті 97, де говориться, що підвищені розміри тарифних ставок і окладів понад мінімальні розміри встановлюються самостійно підприємством, установою та організацією в межах наявних коштів на оплату праці. Це, на думку фахівців, буде важливим стимулом до подальшого підвищення кваліфікації працівника.

Вважаємо, що зміцненню трудової дисципліни сприятимуть зміни, внесені до статті 147. Замість існуючих багатьох дисциплінарних стягнень запроваджуються два: догана і звільнення.

Істотні якісні зміни внесено в норми, які стосуються соціального захисту трудових прав жінок. Як відомо, їх питома вага серед працюючих у республіці становить більше 50 відсотків, а в таких галузях народного господарства, як легка, харчова промисловість, побутове обслуговування, освіта, охорона здоров'я, вона сягає 70 — 80 відсотків. Тому цілком закономірними були жваві дискусії, які велися і в комісіях, і на сесії навколо питань про працю жінок. Що ж до конкретного їх вирішення, то тепер, згідно зі статтею 56, власник або уповноважений ним орган зобов'язаний встановлювати неповний робочий тиждень чи неповний робочий день на прохання тих жінок, які мають дітей віком до 14 років (було до 8) або дітей-інвалідів. Більше того, тепер передбачено, що скорочена тривалість робочого часу для таких жінок може встановлюватися за рахунок власних коштів підприємств і організацій.

На один рік збільшено заборону залучення до надурочних робіт тих жінок, які мають дітей віком до трьох років. Жінки, які мають дітей у віці від трьох до 14 років (дитину - інваліда), можуть залучатися до таких робіт лише за їх згодою. Те ж стосується їх робіт у вихідні дні і направлення у відрядження.

Особливу увагу хотілося б привернути до статті 179 про відпустки по вагітності, родах і догляду за дитиною. У новій її редакції передбачено, що жінкам надаються відпустки по вагітності і родах тривалістю сімдесят календарних днів до родів і п'ятдесят шість (у разі ненормальних родів або при народженні двох чи більше дітей — сімдесят) — після родів, які обчислюються сумарно і надаються жінкам повністю, незалежно від кількості днів, фактично використаних до родів. Новим є й те, що за бажанням матері частково оплачувані за рахунок державного соціального страхування відпустки по догляду за дитиною збільшено до досягнення нею двох років, тобто на півроку, а з 1 січня 1992 року цей термін продовжується до трьох років.

Безсумнівно, це той важливий соціальний захід, який сприятиме посиленню піклування про сім'ю і підростаюче покоління. Водночас слід мати на увазі, що для реалізації лише цієї правової норми додатково в поточному році необхідно 170 мільйонів карбованців, а на наступний рік — понад півмільярда. Крім зазначених відпусток, жінці за її заявою надається додаткова відпустка без збереження заробітної плати по догляду за дитиною до досягнення нею трьох років (було півтора).

Тут є ще одне нововведення. Виходячи з численних побажань виборців, на наш погляд, знайдено вдале вирішення і такої життєвої ситуації: у разі, коли дитина потребує домашнього догляду, жінці надається відпустка без збереження заробітної плати тривалістю, визначеною в медичному висновку, але не більш як до досягнення дитиною шестирічного віку. Підприємства й організації за рахунок власних коштів можуть надавати жінкам частково оплачувану відпустку та відпустку без збереження заробітної плати по догляду за дитиною більшої тривалості.

Можливо, для читачів буде цікавим, що частково оплачувана відпустка і додаткова відпустка без збереження заробітної плати по догляду за дитиною можуть бути використані повністю або частинами також батьком дитини, бабусею, дідом або іншими родичами, які фактично здійснюють догляд за дитиною. Вищезгадані строки зараховуються як до загального, так і до безперервного стажу роботи і до стажу роботи за спеціальністю.

На умовах і в порядку, про які йшлося вище, надаються відпустки жінкам, що усиновили дітей, гарантії особам, які виховують малолітніх дітей без матері. Більш чітко окреслено гарантії щодо прийняття на роботу і заборони звільнення вагітних жінок і жінок, що мають дітей, надання їм путівок до санаторіїв та будинків відпочинку, матеріальної допомоги тощо.

Таким чином, прийнятий Закон про внесення змін і доповнень до Кодексу законів про працю Української РСР підносить на вищий щабель соціальні гарантії кожному громадянинові у сфері трудових відносин. Але зрозуміло, що закладені правові норми повнокровно запрацюють лише за умов добросовісного ставлення до праці кожного з нас на своєму робочому місці.

Микола БІЛОБЛОЦЬКИЙ,
голова Комісії Верховної Ради УРСР у питаннях соціальної політики та праці.

Гонорар за цю статтю прошу перерахувати на Шевченківський рахунок № 702302 у Канівському відділенні Агропромбанку.

Експрес-новини

Держсекретар США Бейкер прибув з Єрусалиму в Каїр. Він перебуватиме там для вироблення програми врегулювання на Близькому Сході. Бейкер та ізраїльські представники перед тим домовилися про можливість скликання регіональної мирної конференції. За словами американського офіційного представника, мета такої конференції — «зняти табу на відносини між Ізраїлем та арабами і закласти основи істотних переговорів». Залишається тільки виробити деталі: місце і час конференції, склад делегацій. За останніми повідомленнями, на цьому форумі будуть головувати Сполучені Штати, а Радянський Союз планує взяти участь в його роботі. На думку американських спеціалістів, у такому заході повинні брати участь і палестинці. За словами палестинців, Бейкер при зустрічі сказав їм, що США не будуть вступати в переговори з ОВП. В той же час Ізраїль відмовляється від контактів з ОВП, називаючи її «терористичною організацією».

* * *

Рада Безпеки ООН одноголосно схвалила створення сил по підтриманню миру в кількості 1440 чоловік для патрулювання іраксько-кувейтського кордону. Рада Безпеки ООН, до складу якої входять представники 15 держав, відклала офіційне проголошення миру в цьому регіоні. Очікується, що це буде зроблено найближчим часом. Як повідомляє агентство Рейтер, деякі члени Ради Безпеки ООН хочуть попередньо отримати екземпляр резолюції Національної асамблеї Іраку із згодою на суворі умови припинення вогню.

* * *

За повідомленнями агентства Ассошіейтед Пресс, у Північному Іраку сотні тисяч курдських біженців чекає смерть — від голоду, холоду, виснаження. Співробітник благодійної організації «Лікарі без кордонів» Марсель Ру повідомив журналістам, що, за його даними, в Іраку за годину помирає 1000 курдів.

* * *

Опозиційна Демократична партія Албанії оголосила про бойкот сесії парламенту, якщо уряд не покарає винних у загибелі чотирьох демонстрантів у місті Шкодері. Уряд призначив комісію по розслідуванню цього інциденту. Один з лідерів Демократичної партії Грамос Пашка дав урядові термін до понеділка, щоб знайти винних.

«ЗАДАРМА» ДВИГУН НЕ ПРАЦЮЄ

Паризька газета «Монд» умістила таку статтю про проведене рядом французьких спеціалістів дослідження, яке аналізує стан міського транспорту та джерела його фінансування у різних країнах світу.

Наш прес-клуб

Le Monde

У всьому світі міські власті ламають голову над проблемами міського транспорту. Немає міст без громадського транспорту, і навіть в таких гігантах, як Лос-Анджелес, власті прийшли до розуміння того, що тільки автомашин недостатньо, і з недавніх пір роблять ставки на метро і трамвай. Але немає безплатного громадського транспорту, і це його уразливе місце. Адже якщо на утримання автомобілів виділяється багато дотацій і позичок і вони є предметом всілякої уваги з боку їх власників, то метро, поїзди і трамваї не роблять зборів у прямому розумінні цього слова.

Користувачі міського транспорту — держави, місцеві общини чи підприємства — повинні всі разом затратитися, щоб уникнути технічного і фінансового занепаду мережі міського транспорту. При цьому треба згадати, в якому стані опинилось нью-йоркське метро десять років тому! Але цих епізодичних зусиль недостатньо, про що свідчить приклад Франції, де системи фінансування міського транспорту видихаються і не можуть більше підтримувати транспортну службу на рівні потреб, тим більше, що через двадцять років очікується потроєння міського населення планети.

Така безвихідна ситуація, в якій опинився міський транспорт, стала приводом для дослідження, організованого Управлінням мостів і шляхів, що торкається питань стану міського транспорту у 65 містах двадцяти розвинутих країн. Це дослідження мало на меті з'ясувати, як місцеві власті справляються з цією неймовірно важкою проблемою. В результаті дослідження, проведеного під керівництвом Клода Кена, колишнього президента Автономного управління паризьким міським транспортом, з'явилася доповідь, у якій містилося багато порівняльних даних із різних країн.

«Основний висновок цього дослідження проблем міського транспорту полягає в тому,— пояснює Клод Кен,— що ніде, за винятком Далекого Сходу, користувачі не беруть тільки на себе затрати по фінансуванню й експлуатації мережі міського транспорту, а також ніде в світі не існує безплатного громадського транспорту» — ні в Москві, ні в Осло, ні в Сіднеї, ні в Ванкувері. Доказом цьому — доля покриття поточних затрат за рахунок збору від пасажирів. У Будапешті продаж квитків покриває 15 відсотків затрат, у Лозанні ця цифра становить 60 відсотків, в Осло — 46, у Барселоні — 64 відсотки.

В американських містах ці показники коливаються між 20 і 40 відсотками, а у французьких — між 35 і 60 відсотками.

Однак, говориться у доповіді, з'явилась необхідність доповнити ці недостатні джерела, оскільки стало зрозуміло, що «громадський транспорт не може вважатися лише певним видом товару. Його економічний, соціальний і політичний ефект такий, що необхідна участь держави». Місцеві общини і державні органи уже внесли певні субсидії, але вони швидко вичерпалися, і тепер суспільні інвестиції стають дедалі рідшими. Крім цього, органи, які відають міським транспортом, змушені були у 80-ті роки економити на всьому. Так, у Брюсселі персонал міського транспорту скорочено на 16 відсотків, а в лондонських автобусах із обслуговуючого персоналу залишилось по одному працівнику. Англійський міжміський транспорт було приватизовано, в результаті чого субсидії скорочено на 22 відсотки, в той час як тарифи підвищено на 30 відсотків.

Хоча від цього перегляду тарифів неможливо чекати вирішення всіх проблем, власті, відповідальні за стан міського транспорту, всіляко намагаються відшукати додаткові і по можливості стабільні джерела фінансування. Так, у ФРН подається безплатна фінансова підтримка землям із фонду, який поповнюється за рахунок додаткового державного податку на пальне. Тепер власті земель можуть виділяти 30 відсотків цієї допомоги на вирішення проблем громадського транспорту.

Крім того, народилася ідея змусити платити побічних користувачів громадським транспортом, наприклад, торгівлю: в Атланті (штат Джорджія) фінансування міського транспорту значною мірою забезпечується додатковим податком на роздрібний продаж у розмірі до одного відсотка, встановленим на період до 2012 року.

У Лос-Анджелесі ділянки землі і контори, розташовані поблизу станцій майбутнього метро, повинні сплачувати податок, який становить від 0,7 відсотка до 2 відсотків від плати за оренду, яка існує в цьому регіоні. У Лондоні власник комплексу нерухомості, що знаходиться в районі першої станції «Доклендс», візьме на себе 40 відсотків затрат по подовженню наземної лінії метро.

У Франції мова не йде про стягнення поземельного чи торговельного податку, що дуже поширено в англосаксонських країнах, а використовується податок (близько одного відсотка) на фонди заробітної плати підприємств, що налічують більше дев'яти працівників. Так, платежі на транспортні затрати (у 1987 році в області Іль-де-Франс вони становили 5,7 мільярда франків) можуть покрити від 20 до 35 відсотків обсягу інвестицій.

Із доповіді можна почерпнути деякі дуже переконливі рекомендації, в основному фінансового характеру, з питань організації міського транспорту. Порятунок може бути тільки у гармонійному розподілі руху різних видів транспорту по зонах, в результаті якого для автомобілів були б відкриті малонаселені і периферійні райони, а на міський транспорт було б покладено обслуговування густонаселених і центральних районів. Це передбачає, що інфраструктури (стоянки, перони, станції) і тарифи були б організовані так, аби полегшити пересадку між різними видами транспорту, але за умови, що «примус не може бути тривалою мірою у відповідь».

Ще один висновок із цієї доповіді: Франція недостатньо використовує побіжних користувачів міського транспорту в галузі земельної і нерухомої власності. «Врешті-решт вартість системи шляхів сполучення включає місцевий податок на облаштування,— зазначається в доповіді. — Чому б власникам будинків, ціна яких подвоюється у зв'язку з близькістю лінії А швидкісного метрополітену у Парижі, не внести свою частку в її фінансування?».

Кримінальні справи

Жартівники? «Зелені»? Терористи?

«Група дії Хабена». І це? Німецькій поліції доводиться сушити голову. Чи це просто жартівники-хулігани, чи то борці за охорону навколишнього середовища, а можливо, і небезпечні терористи, які жартувати, як відомо, не люблять. А почалося все з того, що на адресу інформаційних агентств у Бонні надійшло два листи, автором яких була зазначена організація. У листах висувалася вимога до боннського уряду і до виготовлювачів безалкогольних напоїв заборонити в законодавчому порядку продаж напоїв у металевих одноразових упаковках. Коротше — консервні бляшанки з алюмінію і білої жерсті, в яких продаються «Кока-кола», «Фанта» і подібні до них напої. У листах була серйозна загроза, що в противному разі на ринок харчових продуктів попадуть бляшанки з отруєним вмістом. Всю відповідальність в такому разі буде нести «бездіяльний федеральний уряд».

Загроза була сприйнята серйозно. Наприклад, керівництво концерну «Кока-кола» в Атланті (США) направило дочірній фірмі в Ессені телекс з вказівкою: негайно зробити більш жорсткими умови виробництва цього знаменитого «коричневого лимонаду», допускаючи до нього тільки постійних співробітників фірми, які користуються повним довір'ям адміністрації. Допоміжні робітники повинні триматися подалі від цехів, де виробляється сироп, складу цукру і конвейєра по розливу напою в бляшанки. Торговий концерн «Херті» діяв ще рішучіше. Всім керівникам ресторанів концерну був направлений циркулярний лист з грифом «Важливо, важливо, важливо» і вказівкою вилучити з торгівлі всі напої в бляшаній упаковці, а також зупинити продаж таких бляшанок через вуличні автомати.

Федеральне відомство кримінальної поліції в Вісбадені не виключає, що за назвою «Хабена» ховається якась екологічна група, оскільки з боку «зелених» неодноразово звучали вимоги відмовитися від випуску напоїв в металевих бляшанках, що забруднює навколишнє середовище. Як відзначає журнал «Шпігель», що розповів цю історію, поки що про випадки отруєння напоєм повідомлень не існує. Правда, в землі Північний Рейн-Вестфалія один покупець виявив на купленій ним бляшанці з «Кока-колою» зображення черепу з кістками і написом «отруєно», проте лабораторні досліди показали, що «отрути в напої не виявлено».

Борис ПАХОМОВ.

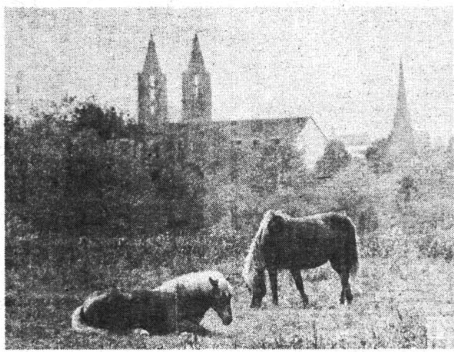
На знімку з журналу «Шпігель» — а раптом все ж отрута?

Фотоінформація

НЕ ЗАБУВАТИ

Європа є однією з найбільш насичених промислових частин світу. Екологічна проблема стоїть тут дуже гостро. Та коли людина потрапляє в «райський куточок» на окраїні норвезького міста Бергена, то забуває про всі незгоди і турботи, які виникають в мегаполісі. Тут є можливість відпочити, помріяти і подумати про своє ставлення до природи. Такі картини в Москві, Ленінграді чи Києві вже здаються анахронізмом. Та чи не рано забуваємо, що ми — діти своєї Землі.

Фото ТАРС.

ЦЕ ІМ'Я РИМУЄТЬСЯ З ІМЕНЕМ УКРАЇНИ

Ім'я — не наше.

Скажімо, для грузина воно світиться тим самим смислом, що для нас — свята Ольга разом з її онуком Володимиром, бо свята Ніна була (задовго навіть до Ольги) хрещеною матір'ю Грузії.

Це — у них.

А у нас є Ніна Матвієнко.

Десь на межі шістдесятих і сімдесятих оті хлопці, що вирвалися з села й подалися до Києва чи навіть якихось скромніших центрів цивілізації, — вони, приїжджаючи додому на вихідні, хвалилися своїми здобутками, заробітками, штаньми чи магнітофонами з записами бітлів, — раптом замовкали, коли по радіо раптом проривалося: «Впало пір'я на подвір'я, закотилося в траву...».

Але, як кажуть, їхнє було зверху.

Помовчавши, вони казали гордо: «Наша Ніночка...».

І тут кожному, чиє пір'я ще не доспіло для польотів, боліло серце, і здавалося, що вона, ота, котра співає, — вона живе отам, десь по гуртожитках та найманих квартирах, невлаштована й неприкаяна, як якийсь там Володя Висоцький... і хотілося туди, щоб бути поряд.

То був шляхетний порив!

Аякже: бути поряд — щоб захистити на отих незатишних вулицях і гуртожитках безрідних міст.

Ми ще не знали тоді, що її є кому захистити, — у неї вже був Петро, мовчазний художник, у неї вже був славетний свекор, Іван Гончар.

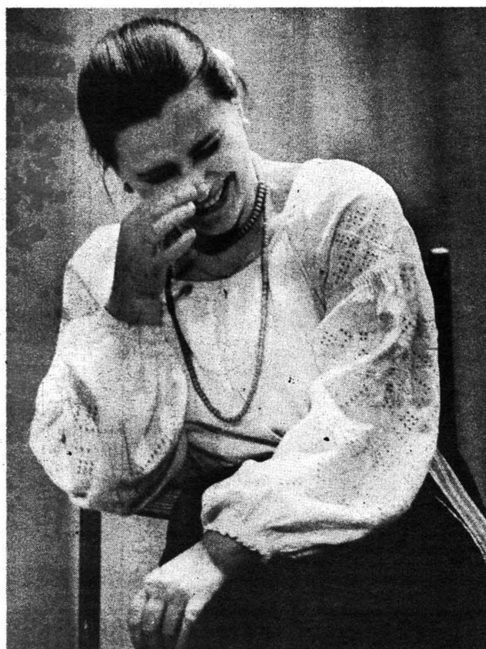
Але ми не знали головного.

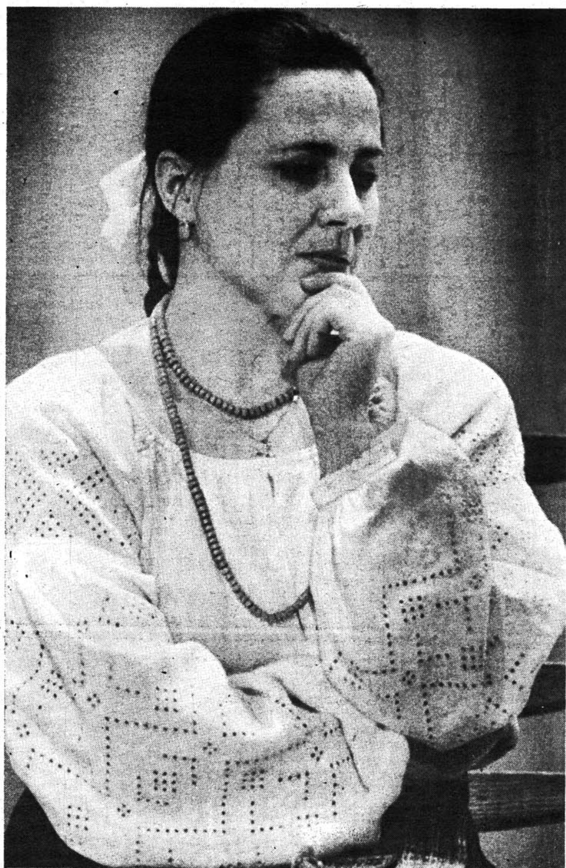
Ми не знали, що у неї вже є постійна прописка у тому гуртожиткові, що зветься Україною.

Ми лиш римували, по-дитячому підсвідомо: Ніна-Україна...

Віталій ЖЕЖЕРА.

Фото Олександра КЛИМЕНКА.

Сторонній погляд

ВІД „БИТВИ“ — ДО БУДОВИ

ГАРНИХ дівчат у Полтаві багато, однак сторонньої демографічної «допомоги» вони, на жаль для заїжджих, не потребують, — чоловіки-полтавці своє «діло» знають, у всякому разі в мікрорайонах-новобудовах — Алмазному, Сади-1 та Сади-2 — на майже сто тисяч населення четверта частина — діти. Та, як з'ясувалося в тих же мікрорайонах, народжувати дітей — не штука. Набагато складніше ростити їх здоровими, надаючи медичну допомогу.

Якщо їхати у вказаному напрямку, увагу привернуть дитячі коляски біля типового приміщення «Акваріума», що нагадує звичайнісінький збудований нашвидкоруч магазинчик. Та даремно шукати в ньому продукти дитячого харчування. Мами привозять сюди своїх чад не за делікатесами, а за здоров'ям. Там — поліклінічне відділення № 2 дитячої лікарні...

Ось тільки деякі «картинки» з життя і роботи цього дитячого медичного «закладу». Його завідуюча Л. Толстая була відвертою. Так звана поліклініка перевантажена у шість-сім разів, розрахована на 140 прийомів на день, а буває їх і по 800. Дві з половиною тисячі дітей лікарі змушені переадресувати до поліклініки іншого району. Свою ж територію, розбиту на 24 дільниці, обслуговують медики у чотири зміни — з 8-ї до 20-ї години безперервно, 50 відсотків корисної площі під лікарню, по суті, не може бути використано взагалі — вітринне скло на вікнах не дає можливості провітрювати приміщення природним шляхом. Але використовують. Тому в поліклініці завжди душно, а запахи іноді зовсім далекі від парфумних вишуканостей. Через тісняву педіатричних кабінетів всього шість, а спеціалізованих — чотири. Останні працюють за «сумісництвом»: в одному — дерматолог та окуліст, у другому — невропатолог і логопед, у третьому — хірург та ортопед тощо. В одному кабінеті роблять різні щеплення і беруть аналізи, які обробити на місці теж не можна. Їх возять за шість-сім кілометрів до міськлікарні у пробірках. Немає рентгенкабінету, кабінетів функціональної діагностики, масажного (їх орендують у 4-ї дорослої поліклініки, що знаходиться, на щастя, майже поруч)...

Та в цих полтавських новобудовах і не могло бути інакше — на початку сімдесятих, коли йшло будівництво, дитячий медзаклад просто забули запланувати. І переобладнали під нього... недобудований рибний магазин. Так досі й «плавають» малі полтавці в такій, м'яко кажучи, своєрідній атмосфері «усього найкращого» і батьківської безвідповідальності.

А через кілька сот метрів стоїть ще одна споруда, — майже ровесник рибного магазину, — побудоване у 1979 році стандартне приміщення Жовтневої райради міста. Такий собі куб-символ влади з граніту, корисною площею 2418,8 квадратного метра, з паркетною підлогою, світлими вікнами, залою для засідань, простором холом, ліфтами тощо.

Колись гроші на його побудову виділили із своїх бюджетів райрада — 380,8 тисячі та Компартія України — 213,9 тисячі карбованців. От за ці будинки й розгорнулася нова «полтавська битва», у якій поки що немає переможців. А переможеними залишаються діти...

Почалося все з того, що на хвилі мітингових пристрастей полтавці, врешті-решт звернули увагу на охорону здоров'я власних дітей, а комуністи Полтави та їх обком прийняли рішення про скасування райкомів партії у Полтаві. І з їх приміщеннями треба було щось робити. На перехресті цих подій і народилася ідея — передати приміщення скасованих Київського та Жовтневого райкомів партії під дитячі медичні заклади. І прецедент в області -був: недобудовану будівлю міськкому партії у Миргороді перепрофілювали під дитячу лікарню. До нової міськради Полтави на виборах «прорвалися» кілька рішуче настроєних медиків. Вони створили комісію із соціального забезпечення та охорони материнства і дитинства. Очолив її головний лікар четвертої міськлікарні Леонід Куроєдов. Депутати-медики, швидко зорієнтувавшись у ситуації, винесли на засідання міськради питання: «Про стан медичного обслуговування населення та заходи по його докорінному поліпшенню». А стан цей був таким, що інші депутати теж «прозріли». І настільки, що вирішили асигнувати на його поліпшення значні суми. Щодо ситуації в Жовтневому та Київському районах у рішенні від 6 червня 1990 року було записано: звернутися до комуністів міста з пропозицією передати приміщення райкомів під дитячі заклади.

Райкоми ліквідували, а до комуністів ніхто не звернувся. І почалося. У червні минулого року, коли спала мітингова хвиля, обкомівці вирішили свою частину приміщення... продати співвласникові — Жовтневій райраді. Тоді знову «заворушилися» медики. Причому абсолютно законно. Вони просто винесли на вересневу IV сесію міськради питання про контроль за виконанням рішень II сесії. Знову з'явилося рішення: просити обком передати партійну частину під поліклініку. Було навіть створено депутатську комісію на чолі із заступником голови міськвиконкому В. Золотухіною. Комісія встановила: можна передавати приміщення без переобладнання.

Та обком 18 жовтня вирішив приміщення продати і рекомендувати райраді використати його з урахуванням побажань людей. І продав — за 214 тисяч карбованців.

Полтавський міськвиконком 12 грудня минулого року прийняв рішення: хай розбираються між собою співвласники — обком і райрада. Ті «розібралися» — 28 грудня приміщення стало власністю райради, очолюваної В. Червяченком.

Здавалося б, знайшов я і «винуватця» дитячих бід, і головного «бюрократа», який абсолютно не дбає про дітей. Та все виявилося набагато складнішим. Першим мене насторожило те, що коли я розмовляв у поліклініці із завідуючою, та сказала, що передача приміщення тільки поліпшить, але не вирішить усіх проблем з охороною дитячого здоров'я у мікрорайоні — треба будувати нову лікарню. Друге, що змусило засумніватися у доцільності передачі, — рішення сесії Жовтневої райради від 5 лютого цього року, на якій навіть депутати-жінки голосували «проти». Не хотілося вірити у материнську безсердечність.

Остаточно переконався у тому, що передача приміщення райкому — не панацея від «хвороб» дитячої охорони здоров'я в районі, коли зустрівся з В. Червяченком.

— Ну, по-перше, нема нічого постійнішого, аніж тимчасове, — сказав він мені.— По-друге, мікрорайон збільшується, і потрібна сучасна поліклініка з перспективою на демографічні зміни. По-третє, щоб перебудувати це приміщення, підвести каналізацію, водопровід, перестелити паркет на лінолеум, потрібно майже 500 тисяч карбованців на будматеріали за розцінками 1984 року. (І показав мені відповідний акт-заключення № 130 «Полтавархпроекту» від 2 вересня 1990 року — **В. С.**). По-четверте, сьогодні ми нарешті зібрали у цьому будинку всі радянські служби району: соцзабез, раду ветеранів, клуб воїнів-«афганців» тощо. (Усього в тому приміщенні розмістилася 21 організація району. — **В. С.**). Крім того, міськвиконком 30 січня цього року виділив нам під будівництво дитячої поліклініки ділянку. А поки вона споруджуватиметься, перепрофілюємо під неї приміщення комбінату побутового обслуговування, що будується...

— А скільки ж та поліклініка будуватиметься? — поцікавився я, пам'ятаючи скепсис Л. Куроєдова з цього приводу. Він прогнозував — сім-вісім років.

— Ми вирішили — до кінця наших депутатських повноважень: чотири роки максимум. Крім того, ще влітку минулого року просили підприємства району допомогти нам будувати поліклініку методом народної будови.

На сьогодні в полтавських керівних ешелонах ця ідея — головна. 27 лютого 1991 року міськвиконком прийняв навіть рішення про це. До новосибірського інституту за типовим проектом поліклініки поїхала делегація з Полтави. Відділ комплексного економічного і соціального розвитку при міськвиконкомі та Жовтнева райрада виступили ініціаторами народної будови. Вже є її рахунок — № 000747510 у Житлосоцбанку. Першими на нього перерахували 250 карбованців співробітники відділу. Райрада провела 30 березня суботник, кошти якого підуть на будівництво. Віталій Балюра, керівник відділу, ознайомив мене з джерелами збирання коштів: суботники, аукціонний продаж автомобілів і квартир, благодійницькі ярмарки і виставки митців, виручка від прокату популярних кінофільмів тощо. Сподіваються й на допомогу кооперативів, церкви, партійних, профспілкових, комсомольських та інших організацій.

Новий голова міськради і міськвиконкому Анатолій Кукоба настроєний оптимістично:

— Будуємо ж ми школу за рік, коли захочемо. І поліклініку збудуємо за рік-два.

— А будпідрядники є?

— Знайдуться. По-перше, у Полтаві скорочено обсяги промислового будівництва. По-друге, союзні трести нафто- і газбуду теж залишаються без роботи і шукають в області замовників. Сьогодні, наприклад, вони прокладають для міста тисячі метрів каналізації та водопроводу. Візьмуться і за цю роботу.

Єдиний, хто, здається, не вірить у такий проект полтавської «вавілонської вежі», це Л. Куроєдов, вихований залишковим принципом фінансування медицини. І підстави для цього, звичайно, є. Змушує сумніватися вартість будови — 1,5 — 2 мільйони карбованців. Та й сума ця за умов ринку може вирости в півтора раза. І що у порівнянні з нею ті 250 карбованців жінок з відділу або 1000 карбованців колег-журналістів «Полтавського вісника». Не може не хвилювати й проблема будматеріалів, техніки, робочих рук, понадплановість будови, наша загальна неоперативність, бюрократична тяганина. Проблеми є.

Та є в нашій історії ще один досвід. Згадаймо, як сто років чи більше тому будували на народні та благодійницькі пожертвування храми та лікарні, притулки для нужденних і сирітські будинки. Милосердя людське, про яке ми сьогодні згадали, хай навіть у напівзлиднях, здатне творити чудеса. Хочеться вірити і в полтавців, адже це їхні діти ходять за здоров'ям до «рибного магазину». Це їхні коляски крадуть спритники біля того «рибмеду». Та й, врешті-решт, хто, як не народ, може змусити чиновників виконувати свої обіцянки і плани. Мене, журналіста, обдурити можна. 320 тисяч полтавців — набагато важче, коли вони цього не захочуть. Тож, повторю, хочеться вірити, що все буде гаразд.

Володимир СКАЧКО,
спеціальний кореспондент «Голосу України».

Полтава — Київ.

І МЕРТВИМ, І ЖИВИМ...

Надзвичайно швидко тече ріка часу. І ось уже піввіку минуло з тих пір, коли, за словами відомої пісні, «...Киев бомбили, нам объявили, что началася война». Наш народ ніколи не забуде цієї чорної дати. А через чотири роки травневого дня відзначатимемо 50-річчя Великої Перемоги над фашизмом. До цього всенародного свята заплановано видати всесоюзну, республіканську та обласні Книги Пам'яті — своєрідний реквієм героям, які віддали життя за честь і свободу Батьківщини.

На Україні рішенням Ради Міністрів республіки створена редакційна колегія республіканської Книги Пам'яті. Головою редколегії затверджено генерала армії І. Герасимова. Кореспондент «Голосу України» взяв у нього інтерв'ю:

КНИГА ПАМ'ЯТІ — ВСЕНАРОДНИЙ РЕКВІЄМ ГЕРОЯМ І ЖЕРТВАМ ВІЙНИ

— Іване Олександровичу, як би ви коротко охарактеризували майбутню Книгу Пам'яті?

— Це Книга, сторінки якої закарбують пам'ять про тих синів і дочок нашого народу, які загинули смертю хоробрих у боротьбі з німецько-фашистськими загарбниками і японськими самураями, стали жертвами минулої війни. Водночас вона повідає про глибоку повагу до живих ветеранів Великої Вітчизняної війни. Це має бути Книга, з якої нинішнє і прийдешні покоління радянських людей черпатимуть конкретні знання історії своєї Вітчизни і гордитимуться нею.

— А тепер коротко про практичні справи...

— У нашій республіці Книги Пам'яті створюються в усіх областях, а також у Києві та Севастополі. До них буде занесено поіменно загиблих і воїнів, які пропали безвісти, коротко описано основні події в роки війни, яскраві епізоди боїв, подвиги воїнів, партизанів, підпільників. Республіканська Книга Пам'яті вмістить узагальнені дані про кількість загиблих по областях, республіці з аналізом за військовими категоріями, національністю, партійними та іншими характеристиками. І, звичайно, буде надруковано короткі нариси про великі битви на території України, архівні і меморіальні документи, статистичні матеріали, унікальні фотографії, інші ілюстрації.

Найголовнішим у підготовці обласних Книг Пам'яті є збір, уточнення і перевірка конкретних прізвищ загиблих у боях за Батьківщину як на території СРСР, так і у визвольних походах в інші країни. Найскладніше — це розшук і встановлення імен тих, хто пропав безвісти, похований у безіменних могилах, чиї останки і сьогодні — на полях битв. Наш обов'язок — встановити імена всіх, хто віддав життя в ім'я Вітчизни, зберегти їх у народній пам'яті.

— Ще недавно офіційно стверджувалось, що втрати радянського народу у минулій війні становили 20 мільйонів чоловік, в тому числі на Україні — близько 6 мільйонів. Тепер у різних публікаціях називаються інші, значно вищі цифри. Чи має ваша редколегія достовірні дані?

— У газеті «Правда» на це запитання відповідав міністр оборони СРСР, Маршал Радянського Союзу Д. Язов. Він сказав, що за підрахунками Генерального штабу Збройних Сил СРСР в період Великої Вітчизняної війни, включаючи і кампанію на Далекому Сході, армія і флот разом з прикордонниками і внутрішніми військами втратили 8 мільйонів 668 тисяч 400 військовослужбовців. У це число не ввійшли майже 940 тисяч чоловік, які на початок війни пропали безвісти, повторно призвані в 1942 — 1943 роках в армію на визволених територіях, та 1 мільйон 836 колишніх військовослужбовців, що повернулися після війни з полону.

Колишній міністр закордонних справ Е. Шеварднадзе, коментуючи викладену свого часу главою уряду НДР Х. Модровим концепцію для обговорення шляхів до єдиної Німеччини, назвав таку цифру загиблих наших співвітчизників — 26 мільйонів. Президент СРСР М. Горбачов у травні минулого року сказав, що вона становить близько 27 мільйонів чоловік. Як бачите, сьогодні важко назвати абсолютно точну цифру загиблих громадян країни. Наше ж завдання — встановити імена й увічнити пам'ять про всіх загиблих у боях за Батьківщину, занести їх до Книги Пам'яті.

— У період окупації України фашисти розстріляли тисячі мирних жителів. Було, як відомо, знищено чимало сіл, скажімо, чернігівську Корюківку, Кортеліси на Волині та інші. Чи будуть у Книзі Пам'яті імена жертв фашизму — розстріляних, вигнаних на каторгу в Німеччину і там загиблих?

— До всесоюзної Книги Пам'яті заносяться воїни, партизани і підпільники, які загинули в роки Великої Вітчизняної війни з 22 червня 1941 року по травень 1945-го у боях з гітлерівцями та з 9 серпня по 3 вересня 1945 року — у боях з японськими мілітаристами, а також померлі від ран у госпіталях і всі ті громадяни, що пропали безвісти, за винятком осіб, стосовно яких є переконливі докази їх співробітництва з ворогом.

До Книги Пам'яті будуть занесені військовослужбовці та особи вільнонайманого складу діючої армії, які до моменту закінчення війни перебували на лікуванні в госпіталях і померли там від ран. Все це однаковою мірою стосується і народних ополченців, бійців та командирів винищувальних загонів, радянських розвідників. Рекомендуємо ретельно розглянути на місцях можливість занесення до Книги Пам'яті загиблих цивільних осіб, що брали участь у бойових діях, в оборонних роботах тощо. Це стосується і службовців, наприклад, кораблів торгового флоту, атакованих ворогом, працівників цивільної авіації, що діяла у прифронтовій смузі, та інших.

Фото Володимира ОЧЕРЕТНОГО.

— Редакційна колегія республіки і редколегії в областях діють уже майже півтора року. Що за цей час встигли зробити? Який досвід нагромаджено на місцях? Чи не змогли б ви назвати конкретних активістів, які працюють над створенням Книги Пам'яті?

— За цей час вдалося створити методику і на її основі організувати масовий пошук імен воїнів, похованих у братських могилах, та осіб, які пропали безвісти. Розроблено концепції республіканської, обласних і міських Книг Пам'яті.

Керівництво обласними редколегіями доручено авторитетним людям. Чернівецьку обласну редколегію, наприклад, очолив відомий письменник В. Фольварочний, Волинську — ректор Луцького педагогічного інституту В. Заброварний, Луганську — заступник голови облвиконкому П. Дейнеко, Кримську — секретар обкому Компартії України Л. Грач, Сумську — редактор обласної газети «Ленінська правда» М. Гриценко. Республіканська редколегія і її робоча група узагальнює і поширює досвід цих та інших обласних редколегій. На базі Кримської області з цією метою було проведено республіканський семінар. Його учасники побували в Білогірському, Бахчисарайському і Сакському районах, у Севастополі та Сімферополі, де знайомилися з діяльністю місцевих редколегій і робочих груп, їх представників у селищах і селах. Все це дає певні результати. За короткий час пощастило додатково виявити 212780 раніше не відомих імен воїнів, які загинули на полі битви, померли в госпіталях і таборах військовополонених, пропали безвісти.

Цілеспрямовану роботу ведуть у Донецькій області. Тут при обласній Раді народних депутатів створено президію по увічненню пам'яті захисників Батьківщини. Облвиконком і військовий комісаріат мали дані, що на території області поховано понад 325 тисяч радянських воїнів, партизанів, підпільників і мирних жителів, які стали жертвами фашизму. Але поіменно було відомо тільки 30 347 чоловік. Пошук вели відразу у кількох напрямах — взяли на облік всі братські і поодинокі могили, налагодили роботу в архівах, підняли громадськість. Так, працівниця місцевого музею О. Фальнвейц встановила понад 7000 імен воїнів, які пропали безвісти; П. Потяга відкрила понад 6000 імен; В. Савченко склав списки 423 госпіталів, дислокованих у роки війни на території області, накреслив схеми бойових дій частин 2-ї і 5-ї армій, за їхніми документами відновив імена 2116 солдатів і офіцерів, які загинули в боях в Артемівському, Дзержинському, Ясинуватському та інших районах. Група ентузіастів, членів Військово-наукового товариства при Донецькому будинку офіцерів під керівництвом полковника у відставці Н. Бруса, склала список з'єднань і частин, що визволяли населені пункти області в 1943 році, точно назвавши дати визволення, найменування частин, військові звання і прізвища командирів. Це також ввійде до обласної Книги. У лютому цього року редколегія всесоюзної Книги Пам'яті, підбиваючи перші підсумки роботи, позитивно оцінила роботу нашої республіканської та деяких обласних організацій. Грамотами і преміями відзначено шістьох наших активістів. Але ми, безперечно, розуміємо, що головна робота — попереду.

— А як вирішуються практичні питання? Чи є необхідна поліграфічна база, папір? Які будуть тиражі? І чи зможуть республіканські та обласні Книги Пам'яті придбати всі бажаючі?

— Рада Міністрів УРСР визначила, що випуск обласних Книг Пам'яті візьмуть на себе дев'ять видавництв республіки. Це буде державним замовленням. Сподіваємося, знайдуться папір та інші необхідні матеріали. Республіканська редколегія разом з Держкомвидавом УРСР назвали конкретні строки завершення підготовки рукописів і передачі їх до видавництв з урахуванням умов кожної області. В четвертому кварталі цього року рукописи мають здати Донецька та Сумська області; в наступному році — ще 15 областей і Київ; решта сім областей і Севастополь — на початку 1993 року. За нашими підрахунками, необхідно випустити 120 томів Книги українською і стільки ж — російською мовами. Собівартість цього видання становитиме понад 30 мільйонів карбованців. Збір замовлень на Книгу Пам'яті проводитиметься у формі передплати, що дозволить придбати її кожному жителю республіки і країни.

— Які проблеми хвилюють редколегію сьогодні? Яка допомога потрібна від урядових органів, місцевих Рад, громадських організацій?

— Згідно з Указом Президента СРСР від 8 лютого цього року про додаткові заходи по увічненню пам'яті воїнів Великої Вітчизняної війни ми подали конкретні пропозиції у Раду Міністрів УРСР. До місцевих Рад — велика просьба створювати належні умови робочим групам, видавництвам у підготовці Книги, а до громадськості — допомагати нам, щоб не обійти увагою жодного загиблого воїна. Світла їм усім пам'ять!

Бесіду вів Володимир ЧЕМЕРИС.

Борис ПАТОН:

«Я НЕ УЛЮБЛЕНЕЦЬ ДОЛІ»

Кафедра

Ще донедавна у вчених, які відверто стверджували, що українська наука занепадає, була могутня високопоставлена опозиція. Сьогодні про цю кризу говорить сам академік Борис Патон, який майже тридцять років обіймає президентську посаду в Академії наук Української РСР.

Шляхи з безвиході, проблеми фінансування наукових досліджень, автономізація академії, майбутнє гуманітарної науки, відтік «мізків» за кордон — проблем, на жаль, не зменшується. Про стан сучасної наукової думки на Україні розмірковує академік Б. Патон.

Тенденція поділу за «національними квартирами» торкнулася і науки. Але не можна твердити, що існує українська фізика, узбецька біологія чи білоруська хімія. Є просто фізика, біологія, хімія, в якій працюють і українські, і узбецькі, і білоруські вчені. Необхідно координувати дослідження, які проводяться в усіх республіках країни.

У нинішньому році фонд фінансування фундаментальних досліджень становить 2,8 мільярда карбованців. На перший погляд, не така вже й мала сума. Але...

Якщо ми маємо державну мову, то, без сумніву, потрібен Інститут української мови. Якщо ми суверенна держава, то нам необхідний хоча б один Інститут світової економіки і міжнародних відносин.

Уже почався відтік наших учених на зарубіжжя. І, зверніть увагу, ми констатуємо ці факти ще до прийняття урядом Закону про в'їзд і виїзд. А якщо він з'явиться, то можу запевнити, почнеться не індивідуальний, а масовий відтік цілих відділів, цілих лабораторій.

— Борисе Євгеновичу, чи відчуваєте ви, що за останні шість років, які називаємо перебудовою, в нашій науці щось змінилося на краще?

— Звичайно. Ми маємо досягнення і природничих, і технічних, і гуманітарних, і інших наук. Ось, наприклад, найсвіжіші успіхи: з 15 відкриттів, зареєстрованих торік у Радянському Союзі, чотири належать ученим нашої Академії. Якщо в попередній п'ятирічці ми щорічно продавали за кордон 10 — 20 ліцензій, то в поточній уже 30—40. До речі, за цим показником ми набагато випереджаємо Академію наук СРСР.

Але ці досягнення зовсім не такі, на які чекали. Бо саме у зв'язку з перебудовою значно погіршився стан всієї радянської науки. Зокрема фінансування фундаментальних досліджень.

— Розумію, аналогії з зарубіжжям у момент загальної кризи нашого суспільства час від часу навіюють сум або й дратують. І все ж. У США, наприклад, 69 відсотків пересічного населення країни — домогосподарок, вантажників, студентів — вважають, що треба значно збільшити асигнування на фундаментальну науку. У нас же, напевне, переважна більшість не має елементарного поняття, що це таке і як впливає на розвиток суспільства в цілому. Таке враження складається і про державних осіб, які мають і владу, і гроші.

— Торік Президент СРСР видав указ про створення фонду фінансування фундаментальних досліджень, тобто казни, яка б виділяла кошти на найважливіші пріоритетні дослідження. В нинішньому році цей фонд складає 2,8 мільярда карбованців. На перший погляд, не така вже й мала сума. Але вся біда в тому, що немає механізму справедливого розподілу цих коштів. Бо досі в цій ієрархії існував поділ на столичні і периферійні науки, на московських та ленінградських учених — і всіх інших. Відповідно й виділялися фонди: левова частка — столиці і крихти — республікам.

Віднині союзний розподіл буде проводитися на конкурсній основі, з урахуванням пропозицій усіх республік.

— А як же пов'язати інтереси союзного фонду і республіканських, адже на території України лишається чимало наукових установ, підпорядкованих центру?

— З цим питанням ясності поки що немає. І грошей, необхідних для нормального розвитку наук, теж немає.

Але це одна сторона проблеми. Чому стало так важко працювати, і зокрема, за часів перебудови? Бо ми раптом відкрили очі й побачили, що обладнання наших наукових установ безнадійно застаріле, а нового, сучасного приладобудівні підприємства країни найближчим часом нам дати не зможуть. Бо не знають, як самим сьогодні їм вижити.

Купуйте, радять, за кордоном. Але Академія наук України в нинішньому році не одержала від центру жодного цента валюти. Мовляв, заробляйте самі і самі себе обслуговуйте. Але ж досі існував закон, виданий союзним урядом і парламентом, за яким Академія наук України майже всі свої валютні заробітки повинна віддавати в союзний бюджет.

Наведу приклад. У нас на Україні, в Сумах, був створений завод електронних мікроскопів, який за деякими зразками продукції (близько 25 відсотків) вийшов на світовий рівень. При підприємстві працював науково-дослідний інститут. Років два чи два з половиною тому до мене звернувся директор заводу, занепокоєний тим, що немає замовлень від науки. І немає тому, що в замовників на нові розробки не вистачає грошей. Ми, каже, зможемо проіснувати, але змушені будемо перейти на виробництво манометрів чи інших приладів для комунального господарства. Але пролетять рік-два, закордонна електроніка піде далеко вперед, а ми втратимо і той досвід, що мали.

Я тоді звернувся до союзної Державної комісії з питань науки і техніки, і нас, спасибі, врятували. А тепер? До кого звертатися тепер?

— Але ж у січні Академії наук України надано державний статус, — тепер вона може самостійно виходити на прямі контакти і з республіками, і з закордоном.

— Так, Верховна Рада України пішла нам назустріч, і тепер наша академія автономна, самоврядна організація, яка сама визначає напрями своєї роботи. Вона незалежна від Москви.

От я згадав про новий інститут. Раніше, щоб відкрити нову установу, потрібно було пройти величезний і гіркий шлях. Перш за все ми повинні були погодити свої пропозиції тут, у ЦК Компартії України. Якщо одержували добро, то апелювали до Москви. У союзній Академії наук ця процедура називалася «Юр'їв день» — бо один день на рік розглядалися пропозиції республік про створення нових інститутів. Якщо щастило, до нас надходив висновок, і тоді ми зверталися до Державного комітету з питань науки й техніки, і він теж візував. Потім Рада Міністрів України надсилала матеріали до союзного уряду. І Рада Міністрів, як правило, відмовляла.

Я не кажу, що інститутоманія — це найважливіша справа. Іноді доцільно на базі старого нерентабельного інституту відкрити новий. Однак ми знаємо один чи два таких приклади за всю історію існування Радянського Союзу.

— Але ж у республіці, напевне, є науково-дослідні інститути, які сьогодні закрий тихенько — ніхто й не помітить?

— Небагато, але кілька є. Я б сьогодні не хотів їх називати.

— Словом, тепер самостійна, самоврядна Академія наук України має право створювати нові інститути.

— Але в межах виділених асигнувань. І тут ми з вами підходимо до питання про бюджет і госпдоговірні асигнування. Це теж серйозна справа. Розумієте, не можна ставити це питання так, як воно пропонувалося на початку всіх розмов про ринкові відносини: ніяких грошей з бюджету виділяти не треба, нехай наука сама собі заробляє. Мовляв, там, де вона потрібна, кошти будуть вкладатися самі собою, а там, де фінансів не знайдеться, означає, що в тій сфері вона не потрібна. Вибачте, але це міркування обивателів. А як же бути з супертеоретичними інститутами? З нашою психологією, поки не побачиш своїми очима і не попробуєш своїми руками, доти не повіриш, — знайти таким організаціям меценатів дуже нелегко. Здається, там, «нагорі», це вже зрозуміли. Хоч питання остаточно ще не вирішене.

— Торкнемося проблем так званих любительських інститутів. Маю на увазі гуманітарні науки. Вони ж ніколи не заробляли собі на прожиття. Та й ставлення до них «зверху» завжди було любительським.

— Ми у величезному боргу перед нашими гуманітарними науками. Думаю, треба в рамках оцієї величезної програми відродження духовної культури перебудувати інститути гуманітарного профілю.

От у нас працює Інститут мовознавства імені Потебні. Якщо ми маємо державну українську мову, то, без сумніву, потрібен Інститут української мови. Якщо ми суверенна держава, то нам необхідний хоча б один Інститут світової економіки і міжнародних відносин. У нас такого поки що немає. Ми загубили всю свою археографію. А скільки втрачено рідкісних пам'яток древнього писемства! Якщо не збережемо свого величезного надбання — рукописів класиків української літератури, науки, культури, то гріш ціна нам як цивілізованій нації. А вони на сьогодні в жахливому стані. Тому Академія наук республіки вже прийняла рішення про створення інституту археографічних досліджень.

І тут без допомоги уряду, ЦК Компартії України не обійтися. Бо якщо йти шляхом будівництва малого інституту, то в існуючих нині умовах щонайменше пройде років десять. Тому, на мій погляд, за всяку ціну треба сьогодні знайти приміщення для цього інституту, а паралельно будувати нове, яке відповідало б усім вимогам.

Колись, ще до війни, на Україні славився інститут сходознавства, в якому працював видатний учений зі світовим ім'ям Агатангел Кримський. Недавно прийнято рішення про створення й такого закладу.

Думаю, настав час повернути до великої науки і Державний музей Тараса Шевченка. У 1963 році, за часів чергової реформи, з академії його перекинули під крило республіканського Міністерства культури, і він, звісно, перестав існувати як наукова установа. Очевидно, якщо ми по-справжньому вболіваємо за свій духовний потенціал, за свої міжнародні авторитети, то маємо вивести шевченкознавство на рівень світової науки, ввести його у світовий контекст.

— Вас не лякає те, що ми повідкриваємо нові інститути, демократизуємо всю науку, попідписуємо міжнародні угоди про співробітництво, а король врешті-решт виявиться голим? Бо працювати вже не буде кому. Наскільки я знаю, скорочення штатів і матеріально-фінансові проблеми найбільше «вдарили» по молоді, частина якої розбіглася по кооперативах, а частина налаштувалася до Америки, Німеччини, Канади.

— Важка справа. Коли виникло питання про підвищення заробітної плати, то в експериментальних інститутах, НДІ технічного профілю з трудом, але щось нашкрябали. Гуманітарії таких грошей не мали. Тому постала необхідність скоротити штати на 30—40 відсотків. Дуже прикро, що в неподиноких випадках ці проценти «виконувались» саме за рахунок молоді. А це ж означає, що рубаємо сучок, на якому сидимо!

Крім того, науці дуже зашкодили кооперативи. Бо туди кинулися талановиті молоді люди, які хочуть заробляти гроші, щоб було за що жити. Тому і Академія наук, і вузи вже загубили (і продовжують губити!) молодих обдарованих людей. І якщо цей процес не зупинити, то рано чи пізно для науки настане крах.

Далі. Оскільки всіх цих труднощів немає за кордоном і там поціновують розумних людей, уже почався відтік наших учених на зарубіжжя. Скажу відверто, найбільше емігрують науковці союзної академії, але й ук-
раїнська має це
зверніть увагу, м
мо ці факти ще
тя урядом Закон
виїзд. А якщо в
то можу зав
неться не
ний, а ма
тік цілих від
лабораторій...
хочу наголосити
причиною буде
теріальне стано
ця — я хочу
нього краще, —
мати змогу по-
працювати, а не
лабораторії до з
замовника до по
Ви скажете:
робити, треба як
ти ситуацію.
місяці тому ми
науковим співр
робітну плату. А
ші, коли крамн
порожніми поли
підходити з дру
від цієї з ат
ладів чи сл
ніки все одно не
в нинішньому р
було твердої ва
на придбання і
ково-технічної
Ну як може пр
часний науковец
умовах?
Тому я ще р
становищ в на
же й ду скру

— Борисе Є
ж чимало нау
жають, що стан
нилось і тому,
наук залишає
літним острово
влада узурпо
президента, де
тарні закони.
альтернативи.
уже створено
кий комітет по
демократизації
їнську н ов
до якої в л
комислячих» ти
них...

— Можна с
влада зосередж
президії академ
прагнемо пове
ки інститутів
шої ланки акад
У нас справ
здорове бажан
ти все н й
і інжене , і
медичну. У
наприклад, вин
створення Ака
наук. Але де
на все це, фах
вання? Тому м
що в цих тен
навести сувор
На мою дум
потрібна спра
наука. Були с
на Україні А
них наук, щоп
ською аналогі
ську медичну
кала така ж д
сійську Акаде
ра існувала ли
Ми пішли і
— створили в
лем медицини
УРСР, до яко
кож академіки
понденти союз
наук, які меш
ють на Україні
шення цієї пр
таким чином
що медики в
мент можуть
на допомогу с
гів, фізіологів

— Напевне
почати розмов
тання, тому
— це наш біл
наш злочин пе
Іронія злої до
дії на ЧАЕС
не було відді
займалося про
ної енергетики
що на цій же
п'ять атомних
Академія нау
мала б спо
гріх перед на

— Зараз іс
комісія АН
складні завда

Борис ПАТОН:

...БЛЕНЕЦЬ ...ОЛІ»

— Але ж у республіці, напевне, є науково-дослідні інститути, які сьогодні закрий тихенько — ніхто й не помітить?

— Небагато, але кілька є. Я б сьогодні не хотів їх називати.

— Словом, тепер самостійна, самоврядна Академія наук України має право створювати нові інститути.

— Але в межах виділених асигнувань. І тут ми з вами підходимо до питання про бюджет і госпдоговірні асигнування. Це теж серйозна справа. Розумієте, не можна ставити це питання так, як воно пропонувалося на початку всіх розмов про ринкові відносини: ніяких грошей з бюджету виділяти не треба, нехай наука сама собі заробляє. Мовляв, там, де вона потрібна, кошти будуть вкладатися самі собою, а там, де фінансів не знайдеться, означає, що в тій сфері вона не потрібна. Вибачте, але це міркування обивателів. А як же бути з супертеоретичними інститутами? З нашою психологією, поки не побачиш своїми очима і не попробуєш своїми руками, доти не повіриш, — знайти таким організаціям меценатів дуже нелегко. Здається, там, «нагорі», це вже зрозуміли. Хоч питання остаточно ще не вирішене.

— Торкнемося проблем так званих любительських інститутів. Маю на увазі гуманітарні науки. Вони ж ніколи не заробляли собі на прожиття. Та й ставлення до них «зверху» завжди було любительським.

— Ми у величезному боргу перед нашими гуманітарними науками. Думаю, треба в рамках оцієї величезної програми відродження духовної культури перебудувати інститути гуманітарного профілю.

От у нас працює Інститут мовознавства імені Потебні. Якщо ми маємо державну українську мову, то, без сумніву, потрібен Інститут української мови. Якщо ми суверенна держава, то нам необхідний хоча б один Інститут світової економіки і міжнародних відносин. У нас такого поки що немає. Ми загубили всю свою археографію. А скільки втрачено рідкісних пам'яток древнього писемства! Якщо не збережемо свого величезного надбання — рукописів класиків української літератури, науки, культури, то гріш ціна нам як цивілізованій нації. А вони на сьогодні в жахливому стані. Тому Академія наук республіки вже прийняла рішення про створення інституту археографічних досліджень.

І тут без допомоги уряду, ЦК Компартії України не обійтися. Бо якщо йти шляхом будівництва малого інституту, то в існуючих нині умовах щонайменше пройде років десять. Тому, на мій погляд, за всяку ціну треба сьогодні знайти приміщення для цього інституту, а паралельно будувати нове, яке відповідало б усім вимогам.

Колись, ще до війни, на Україні славився інститут сходознавства, в якому працював видатний учений зі світовим ім'ям Агатангел Кримський. Недавно прийнято рішення про створення й такого закладу.

Думаю, настав час повернути до великої науки і Державний музей Тараса Шевченка. У 1963 році, за часів чергової реформи, з академії його перекинули під крило республіканського Міністерства культури, і він, звісно, перестав існувати як наукова установа. Очевидно, якщо ми по-справжньому вболіваємо за свій духовний потенціал, за свої міжнародні авторитети, то маємо вивести шевченкознавство на рівень світової науки, ввести його у світовий контекст.

— Вас не лякає те, що ми повідкриваємо нові інститути, демократизуємо всю науку, попідписуємо міжнародні угоди про співробітництво, а король врешті-решт виявиться голим? Бо працювати вже не буде кому. Наскільки я знаю, скорочення штатів і матеріально-фінансові проблеми найбільше «вдарили» по молоді, частина якої розбіглася по кооперативах, а частина налаштувалася до Америки, Німеччини, Канади.

— Важка справа. Коли виникло питання про підвищення заробітної плати, то в експериментальних інститутах, НДІ технічного профілю з трудом, але щось нашкрябали. Гуманітарії таких грошей не мали. Тому постала необхідність скоротити штати на 30—40 відсотків. Дуже прикро, що в непоодиноких випадках ці проценти «виконувались» саме за рахунок молоді. А це ж означає, що рубаємо сучок, на якому сидимо!

Крім того, науці дуже зашкодили кооперативи. Бо туди кинулися талановиті молоді люди, які хочуть заробляти гроші, щоб було за що жити. Тому і Академія наук, і вузи вже загубили (і продовжують губити!) молодих обдарованих людей. І якщо цей процес не зупинити, то рано чи пізно для науки настане крах.

Далі. Оскільки всіх цих труднощів немає за кордоном і там поціновують розумних людей, уже почався відтік наших учених на зарубіжжя. Скажу відверто, найбільше емігрують науковці союзної академії, але й українська має цей гріх. І зверніть увагу, ми констатуємо ці факти ще до прийняття урядом Закону про в'їзд і виїзд. А якщо він з'явиться, то можу завірити: почнеться не індивідуальний, а масовий відтік цілих відділів, цілих лабораторій... І при цьому хочу наголосити, що першопричиною буде не тільки матеріальне становище науковця — я хочу думати про нього краще, — там він буде мати змогу по-справжньому працювати, а не бігати від лабораторії до замовника, від замовника до постачальника.

Ви скажете: треба ж щось робити, треба якось змінювати ситуацію. Треба. Три місяці тому ми підвищили науковим співробітникам заробітну плату. Але що ті гроші, коли крамниці світять порожніми полицями. А якщо підходити з другого боку, то від цієї з[illegible]ати більш[illegible]риладів чи [illegible]слювальн[illegible]ехніки все одно не з'явиться. А в нинішньому році у нас не було твердої валюти навіть на придбання іноземної науково-технічної літератури. Ну як може працювати сучасний науковець у таких умовах?

Тому я ще раз повторюю: становищ[illegible] в нашій науці [illegible]же й д[illegible]скрутне.

— Борисе Євгеновичу, але ж чимало науковців вважають, що становище ускладнилось і тому, що Академія наук залишається монолітним островом застою, де влада узурпована в руках президента, де діють авторитарні закони. Тому потрібні альтернативи. Наприклад, уже створено республіканський комітет по перебудові та демократизації науки, Українську н[illegible]ову Асо[illegible]ію, до якої в[illegible]ло багат[illegible] «[illegible]накомислячих» титулован[illegible] учених...

— Можна сказати, що ця влада зосереджена в руках президії академії. Але ми прагнемо повернути її в руки інститутів — найголовнішої ланки академічної науки.

У нас справді виникло нездорове бажання народжувати все н[illegible]й нові[illegible] акад[illegible]ї: і інжене[illegible], і педагогіч[illegible] і медичну. У Кривому Розі, наприклад, виношують ідею створення Академії гірничих наук. Але де ж взяти гроші на все це, фахівців, устаткування? Тому мені здається, що в цих тенденціях треба навести суворий порядок.

На мою думку, нам дійсно потрібна справжня медична наука. Були спроби створити на Україні Академію медичних наук, щоправда, за російською аналогією. Але Російську медичну академію спіткала така ж доля, як і Російську Академію наук, котра існувала лише на папері.

Ми пішли іншим шляхом — створили відділення проблем медицини в системі АН УРСР, до якого ввійшли також академіки і члени-кореспонденти союзної Академії наук, які мешкають і працюють на Україні. Думаю, вирішення цієї проблеми саме таким чином є цінним тому, що медики в будь-який момент можуть розраховувати на допомогу фізиків, біологів, фізіологів тощо.

— Напевне, потрібно було почати розмову з цього запитання, тому що Чорнобиль — це наш біль, наш плач, наш злочин перед майбутнім. Іронія злої долі — до трагедії на ЧАЕС при АН УРСР не було відділення, яке б займалося проблемами атомної енергетики. Попри те, що на цій же Україні діяло п'ять атомних станцій. Гадаю, Академія наук республіки мала б спокутувати свій гріх перед народом?

— Зараз існує спеціальна комісія АН УРСР, яка має складні завдання. Бо Чорнобильську атомну, як ви знаєте, намічено закрити до 1995 року, і, щоб не поплатитися ще раз, треба виконати цілий ряд наукових завдань. Фахівці різних профілів ведуть щоденну копітку серйозну роботу.

Сьогодні концепція Академії наук така: виходячи з ситуації, яка склалася нині в «чорнобильській» науці, ми мусимо років 10—15 проіснувати без введення в дію нових атомних потужностей. Виникає запитання: а як прожити цей час, де взяти енергію? Разом з москвичами науковці республіки висунули ідею, яка називається «газовою паузою». Суть її у створенні комбінованих станцій, так званих паро-газових установок. Вони вигідні і економічно, й екологічно.

Такі установки ми можемо виготовити самотужки на Україні, начинивши їх обладнанням, без перебільшення, світового рівня. Але де взяти газ? Щоб проіснувати одну «газову паузу», треба протягнути із Західного Сибіру газопровід діаметром майже півтори тисячі міліметрів. Але Держплан Росії поки що дивиться на нас косо, каже: газу немає... і все.

Звичайно, треба шукати якісь виходи, бо громадськість України не дасть нам побудувати нові АЕС. І маємо прислухатися до голосу народу.

— Чорнобильська ера справедливо пов'язана з ім'ям В. Щербицького. За своє життя ви часто зустрічалися з високими чинами і титулованими особами країни. Як нині ви оцінюєте роль Володимира Васильовича в історії України?

— До Володимира Васильовича я завжди ставився і буду ставитися з величезною повагою. І вважаю, що це дійсно великий керівник, чесна, порядна людина, яка дуже багато зробила на Україні. У нього, як і в кожної живої людини, були помилки, особливості характеру, але він все своє життя віддав Україні.

— Борисе Євгеновичу, наша наука немало постраждала від метастазів протекціонізму, кумівства, сімейності. А як нині молоді люди потрапляють у науку?

— Було колись. І це не секрет. Зараз цього майже немає. Бо, на жаль, молодь іде, як я вже казав, не в науку, а з науки. Молоді люди тепер роблять свою кар'єру у сфері торгівлі, міжнародних відносин, у вашій журналістиці, тільки не в науці.

— Вас, як ученого, як сина видатного академіка, часто називають улюбленцем долі. Наступного року виповнюється тридцятиріччя вашого президентського правління в Академії наук України. Напевне, в кожної людини у такі моменти виникає необхідність підводити підсумки прожитих літ. До яких висновків приходите ви?

— Мені справді пощастило, що в мене був такий батько, який став прикладом у житті та праці. Він помер у 1953 році. Тому говорити, що майже сорок років я існував за рахунок його слави, думаю, несправедливо. Повторюю, він виховав у мені величезну любов до праці, до роботи з людьми.

Ви собі думайте, як вам хочеться, але я не улюбленець долі. Бо якби ці дві установи, якими я керую багато років, — Інститут електрозварювання і Академія наук, — не працювали так, як слід, мене б давно уже не було на цій землі.

Розмову вела Катерина КІНДРАСЬ, спеціальний кореспондент «Голосу України».

ФІНА... ЗА ...

Сучасна наука твориться в інститутах Академії наук, у вищих навчальних закладах, галузевих інститутах, конструкторських і технологічних бюро, у лабораторіях підприємств, дослідних станцій. Можливості наукової роботи в них різні і залежать від багатьох чинників.

Підтримка наукової роботи державою істотно залежить від місця праці вченого. В цілому по Україні, наприклад, фінансування наукових працівників Академії наук УРСР значно нижче, ніж у союзній академії, відповідно 6,8 і 19,8 тисячі карбованців на рік на одного працівника. В неакадемічних установах ці витрати ще менші. У той же час у 1991 році держава виділяє на фінансування фундаментальних досліджень, пошукових та прикладних розробок Академії наук 210 мільйонів карбованців, вузам — 50 мільйонів, а галузевим інститутам — 58. З цього випливає, що інтелектуальний потенціал учених, скажімо, вузів практично не використовується, бо їхня наукова робота майже не фінансується. Але й Академія наук не має великих коштів. Вони відносно мізерні, бо тільки один науковий центр Америки, наприклад, Беттелевський меморіал, витрачає на рік понад 100 мільйонів доларів, а всі 80 інститутів нашої Академії наук лише трохи більше 200 мільйонів карбованців «дерев'яних», як модно нині говорити.

При таких наших злиднях, звичайно, нобелівських лауреатів не виховаєш, але, певно, і мізерію потрібно використовувати раціональніше. А що ж насправді? Як стверджують у науковому центрі імені Доброва, тільки близько 30 відсотків наукових робіт Академії наук вирішують проблеми України, а 70 — військового комплексу і союзних програм. Отже, про раціональне використання коштів говорити не доводиться. Чому? Бо простий розподіл бюджету сприяє тільки безплідному повторенню того, що було актуальним колись і вдосконалення чого створює ілюзію поступу вперед. Без сумніву, треба думати про те, щоб підвищити ефективність наукової роботи вчених.

Одним із дійових важелів для цього може бути докорінна реформа організації і фінансування науки. Над цим і працюють нині Комісія з питань народної освіти і науки Верховної Ради УРСР та Українська наукова асоціація. В основі нової організації фундаментальних досліджень має бути конкурсна система їх фінансування урядом республіки. З цією метою при Раді Міністрів УРСР необхідно створити Національну раду науки і Фонд науки, куди б увійшли провідні вчені

республіки. Ос... даним ради ... бути експерт... робіт, що подаю... ми колективами ... вченими на конк... дача рекоменда... фінансування ві... пріоритетних на... витку україн... Цьому сприяла б... їнська наукова ... Президенті, а до... ня — при Ком... народної освіти і ... цювали б у таки... ві експерти А... Академії аграрн... зів, Української ... ціації. Вона ... функції контрол... тання коштів і ... пріоритети.

Наука респуб... сується з фонді... кошти надходят... (один відсоток н... доходу), від ... організацій (як ... бутку, що не пі... даткуванню). Пр... зумовно, держав... бути як міні... манітарних, при... технічних наук.

За таких умо... наукова рада ви... ритетні напрям... науки і основні ... Вчені, наукові к... залежно від міс... формулюють тем... правляють їх д... ної ради науки, ... даючи пропозиці... чи кваліфікацію ... вирішує питання... сування конкрет...

Запропонована... мій погляд, вив... ковців від прям... рування, сконце... ність наукових к... вирішенні проблем Украї... отримає можли... вати свій інте... потенціал на вир... стральних програ... народного господ...

Не варто тіши... що, мовляв, ці п... горядні, мізерні ... зону витрачати ... шення стільки ... складні й занедб... ред у гумані... (мова, історія, ... економіка, фі... природничих на... гія, біологія, хім... у техніці (техно... галузях).

Можна спод... нова система ор... фінансування на... но змінить вза... між вченими, на... лективами, створ... феру творчого з...

—Розр...

МИ ЗАКОРДО...

Професор Олексій Стахов одержав 62 зарубіжні патенти на свої винаходи з «Фібоначчієвої» тематики. І тепер дуже може бути, що закордону допоможемо й ми, оскільки вченого Вінницького політехнічного інституту визнала наукова громадськість Європи.

У чому ж суть досягнення професора Стахова? В Гарвардському університеті й досі експонується дивовижний людський череп поряд з метровим металевим стержнем діаметром три сантиметри. Цей «натюрморт» демонструється як символ винятк... сті людського м... історія така: в се... лого століття це... стержень наскрі... мозок американ... ничника Фінеса Г... Гейдж прожив щ... років, до того ж ... розумі й добро...

Зовсім недавно ... му політехнічно... створено наук... центр «Фібоначч... символ надійност... обчислювальних ...

гріх. І констатує- прийнят- про в'їзд і з'явиться. ити: почл- ндивідуаль- вий від- лів, цілих при цьому що першо- тільки ма- ще науков- умати про ам він буде равжньому ігати від овника, від ачальника. ба ж щось змінюва- еба. Три підвищили ітникам за- що ті гро- світять и. А якщо о боку, то ільш ри- альн ех- явиться. А у нас не ти навіть земної нау- літератури. ювати су- у таких

повторюю: науці

новичу, але вців вва- ще усклад- Академія моно- астою, де а в руках ть авториі ну потрібні Наприклад, публіканс- ребудові та ки, Укра- Асо ію, агат на- ована уче

ати, що ця в руках Але ми ті й в ру- найголовні- ої науки. зиникло не- народжува- ака цагогі вому Розі, ують ідею ії гірничих зяти гроші в, устатку- здається, ціях треба порядок. нам дійсно медична створити мію медич- а, за росій- Але Росій- емію спіт- як і Ро- наук, кот- на папері. шляхом ення проб- истемі АН війшли та- лени-корес- Академії ь і працю- умаю, вирі- саме ним тому, який мо- раховувати ів, біоло-

рібно було цього запи- Чорнобиль аш плач, майбутнім. до траге- АН УРСР , яке б ами атом- Попри те, аїні діяло цій. Гадаю, республіки вати свій м?

спеціальна , яка має Бо Чорно-

більську атомну, як ви знаєте, намічено закрити до 1995 року, і, щоб не поплатитися ще раз, треба виконати цілий ряд наукових завдань. Фахівці різних профілів ведуть щоденну копітку серйозну роботу.

Сьогодні концепція Академії наук така: виходячи з ситуації, яка склалася нині в «чорнобильській» науці, ми мусимо років 10—15 проіснувати без введення в дію нових атомних потужностей. Виникає запитання: а як прожити цей час, де взяти енергію? Разом з москвичами науковці республіки висунули ідею, яка називається «газовою паузою». Суть її у створенні комбінованих станцій, так званих паро-газових установок. Вони вигідні і економічно, й екологічно.

Такі установки ми можемо виготовити самотужки на Україні, начинивши їх обладнанням, без перебільшення, світового рівня. Але де взяти газ? Щоб проіснувати одну «газову паузу», треба протягнути із Західного Сибіру газопровід діаметром майже півтори тисячі міліметрів. Але Держплан Росії поки що дивиться на нас косо, каже: газу немає... і все.

Звичайно, треба шукати якісь виходи, бо громадськість України не дасть нам побудувати нові АЕС. І маємо прислухатися до голосу народу.

— Чорнобильська ера справедливо пов'язана з ім'ям В. Щербицького. За своє життя ви часто зустрічалися з високими чинами і титулованими особами країни. Як нині ви оцінюєте роль Володимира Васильовича в історії України?

— До Володимира Васильовича я завжди ставився і буду ставитися з величезною повагою. І вважаю, що це дійсно великий керівник, чесна, порядна людина, яка дуже багато зробила на Україні. У нього, як і в кожної живої людини, були помилки, особливості характеру, але він все своє життя віддав Україні.

— Борисе Євгеновичу, наша наука немало постраждала від метастазів протекціонізму, кумівства, сімейності. А як нині молоді люди потрапляють у науку?

— Було колись. І це не секрет. Зараз цього майже немає. Бо, на жаль, молодь іде; як я вже казав, не в науку, а з науки. Молоді люди тепер роблять свою кар'єру у сфері торгівлі, міжнародних відносин, у вашій журналістиці, тільки не в науці.

—Вас, як ученого, як сина видатного академіка, часто називають улюбленцем долі. Наступного року виповнюється тридцятиріччя вашого президентського правління в Академії наук України. Напевне, в кожної людини у такі моменти виникає необхідність підводити підсумки прожитих літ. До яких висновків приходите ви?

— Мені справді пощастило, що в мене був такий батько, який став прикладом у житті та праці. Він помер у 1953 році. Тому говорити, що майже сорок років я існував за рахунок його слави, думаю, несправедливо. Повторюю, він виховав у мені величезну любов до праці, до роботи з людьми.

Ви собі думайте, як вам хочеться, але я не улюбленець долі. Бо якби ці дві установи, якими я керую багато років, — Інститут електрозварювання і Академія наук, — не працювали так, як слід, мене б давно уже не було на цій землі.

Розмову вела Катерина КІНДРАСЬ, спеціальний кореспондент «Голосу України».

Час вимагає змін

ФІНАНСУВАННЯ ЗА РАНЖИРОМ

СУЧАСНА наука твориться в інститутах Академії наук, у вищих навчальних закладах, галузевих інститутах, конструкторських і технологічних бюро, у лабораторіях підприємств, дослідних станцій. Можливості наукової роботи в них різні і залежать від багатьох чинників.

Підтримка наукової роботи державою істотно залежить від місця праці вченого. В цілому по Україні, наприклад, фінансування наукових працівників Академії наук УРСР значно нижче, ніж у союзній академії, відповідно 6,8 і 19,8 тисячі карбованців на рік на одного працівника. В неакадемічних установах ці витрати ще менші. У той же час у 1991 році держава виділяє на фінансування фундаментальних досліджень, пошукових та прикладних розробок Академії наук 210 мільйонів карбованців, вузам — 50 мільйонів, а галузевим інститутам — 58. З цього випливає, що інтелектуальний потенціал учених, скажімо, вузів практично не використовується, бо їхня наукова робота майже не фінансується. Але й Академія наук не має великих коштів. Вони відносно мізерні, бо тільки один науковий центр Америки, наприклад, Беттелевський меморіал, витрачає на рік понад 100 мільйонів доларів, а всі 80 інститутів нашої Академії наук лише трохи більше 200 мільйонів карбованців «дерев'яних», як модно нині говорити.

При таких наших злиднях, звичайно, нобелівських лауреатів не виховаєш, але, певно, і мізерію потрібно використовувати раціональніше. А що ж насправді? Як стверджують у науковому центрі імені Доброва, тільки близько 30 відсотків наукових робіт Академії наук вирішують проблеми України, а 70 — військового комплексу і союзних програм. Отже, про раціональне використання коштів говорити не доводиться. Чому? Бо простий розподіл бюджету сприяє тільки безплідному повторенню того, що було актуальним колись і вдосконалення чого створює ілюзію поступу вперед. Без сумніву, треба думати про те, щоб підвищити ефективність наукової роботи вчених.

Одним із дійових важелів для цього може бути докорінна реформа організації і фінансування науки. Над цим і працюють нині Комісія з питань народної освіти і науки Верховної Ради УРСР та Українська наукова асоціація. В основі нової організації фундаментальних досліджень має бути конкурсна система їх фінансування урядом республіки. З цією метою при Раді Міністрів УРСР необхідно створити Національну раду науки і Фонд науки, куди б увійшли провідні вчені республіки. Основним завданням ради повинна бути експертна оцінка робіт, що подаються творчими колективами та окремими вченими на конкурс, а також дача рекомендацій щодо їх фінансування відповідно до пріоритетних напрямів розвитку української науки. Цьому сприяла б також Українська наукова рада при Президенті, а до його обрання — при Комісії з питань народної освіти і науки. Працювали б у такій раді науковці експерти Академії наук, Академії аграрних наук, вузів, Української наукової асоціації. Вона мусить мати функції контролю використання коштів і визначати пріоритети.

Наука республіки фінансується з фондів, до яких кошти надходять з бюджету (один відсоток національного доходу), від підприємств, організацій (як частина прибутку, що не підлягає оподаткуванню). При цьому, безумовно, державних фондів має бути як мінімум три: гуманітарних, природничих і технічних наук.

За таких умов Українська наукова рада виробляє пріоритетні напрями розвитку науки і основні програми. Вчені, наукові колективи незалежно від місця роботи формулюють теми робіт і направляють їх до Національної ради науки, яка, розглядаючи пропозиції і враховуючи кваліфікацію колективів, вирішує питання про фінансування конкретних тем.

Запропонована система, на мій погляд, вивільнить науковців від прямого адміністрування, сконцентрує діяльність наукових колективів на вирішенні пріоритетних проблем України; держава отримає можливість спрямувати свій інтелектуальний потенціал на вирішення магістральних програм розвитку народного господарства.

Не варто тішити себе тим, що, мовляв, ці проблеми другорядні, мізерні і немає резону витрачати на їх вирішення стільки зусиль. Вони складні й занедбані насамперед у гуманітарній сфері (мова, історія, етнографія, економіка, філософія), у природничих науках (екологія, біологія, хімія і фізика), у техніці (технології у всіх галузях).

Можна сподіватися, що нова система організації і фінансування науки докорінно змінить взаємовідносини між вченими, науковими колективами, створить атмосферу творчого змагання. Однак це, так би мовити, завдання на завтра.

Нині ж фундаментальна наука переживає кризу, хоч її бюджетні асигнування фактично не зменшено, зате скоротилося фінансування за угодами з організаціями військово-промислового комплексу. Тому виникла загроза скорочення штатів. Мене особисто тут тривожить ось що. При сучасних адміністративних методах управління наукою можуть бути звільнені найкваліфікованіші кадри. Тому, як на мене, скорочення має відбуватися природним шляхом при впровадженні конкурсної системи фінансування за умови, що неефективні колективи самі не зможуть підтвердити свій високий науковий рейтинг.

І останнє. Ефективність впливу нашої науки на науково-технічний прогрес є мінімальною. І головним чином тому, що її результати наше виробництво не сприймає. Можна було б назвати десятки розробок, які так і не були використані в СРСР і впроваджені за кордоном. Науково-технічний прогрес у багатьох країнах світу взагалі грунтується не на своїх наукових розробках. Але там — у Південній Кореї, Тайвані, Сингапурі тощо створено умови, за яких вигідно працювати, використовуючи тільки нові й новітні технології, для впровадження яких держава надає пільгові кредити. Нова продукція, як правило, певний термін не оподатковується або оподатковується на пільгових умовах. Чи доживемо й ми колись до таких часів?

Павло КИСЛИЙ, заступник голови Комісії Верховної Ради України з питань народної освіти і науки, член-кореспондент АН УРСР.

Тільки один науковий центр Америки, наприклад, Беттелевський, витрачає щороку на свій розвиток понад 100 мільйонів доларів, а всі 80 інститутів Академії наук — трохи більше 200 мільйонів «дерев'яних» карбованців.

При Раді Міністрів УРСР необхідно створити Національну раду науки і Фонд науки, куди б ввійшли провідні вчені республіки.

Мал. Федора НЕСВІТА.

Розробки, винаходи, відкриття

МИ ЗАКОРДОНУ ДОПОМОЖЕМО

Професор Олексій Стахов одержав 62 зарубіжні патенти на свої винаходи з «Фібоначчієвої» тематики. І тепер дуже може бути, що закордону допоможемо й ми, оскільки вченого Вінницького політехнічного інституту визнала наукова громадськість Європи.

У чому ж суть досягнення професора Стахова? В Гарвардському університеті й досі експонується дивовижний людський череп поряд з метровим металевим стержнем діаметром три сантиметри. Цей «натюрморт» демонструється як символ виняткової надійності людського мозку. Передісторія така: в середині минулого століття цей «музейний» стержень наскрізь пронизав мозок американського залізничника Фінеса Гейджа. Але Гейдж прожив ще дванадцять років, до того ж при світлому розумі й доброму здоров'ї.

Зовсім недавно у Вінницькому політехнічному інституті створено науково-технічний центр «Фібоначчі». Також як символ надійності, але мозку обчислювальних машин. Річ у тому, що обчислювальні комплекси і системи передавання даних все частіше в роботі допускають помилки, а це означає — одне мінімальне відхилення від вірогідності інформації може звести нанівець результати колосальної праці. І ось професорові Вінницького політехнічного інституту вдалося розробити нові інформаційні, арифметичні і мнемотехнічні основи сучасної обчислювальної та вимірювальної техніки з використанням знаменитих чисел Фібоначчі і принципів золотої пропорції (одне з найбільших математичних досягнень XX століття стало можливим завдяки використанню чисел Фібоначчі).

Можливо, перед нами нове досягнення віку, оскільки, як зазначає сам автор алгоритмічної теорії, прикладне її значення для сучасної науки — високонадійні ЕОМ наступних поколінь — комп'ютери Фібоначчі.

(За матеріалами «Вісника Академії наук Української РСР»).

Акціонерне товариство «Республіканський комерційний центр «ІНКОМАК» спільно з компанією «Олів'є» (Франція) 16 - 19 квітня 1991 року в КИЄВІ проводить міжнародну виставку за участю відомих фірм Франції, Швеції, Італії, США, Бельгії та інших країн:

«СІТРОЕН» - легкові автомобілі та мікроавтобуси з бензиновими й дизельними двигунами;
«КЛАРК КОМПОНЕНТС ІНТЕРНЕШНЛ ІНК.» - трансмісії, коробки передач, редуктори для сільськогосподарської та іншої техніки, навантажувачів тощо;
«РРМ» - виробництво підйомних кранів широкого діапазону;
«БЕРЖО» - обладнання й механізми для підготовки будівельних матеріалів і для експлуатації в гірничовидобувній промисловості;
«ВОЛЬВО-МІЧІГАН-ЮКЛІД» - техніка для будівництва і транспорту: самоскиди, навантажувачі, екскаватори;
«П'ЄР РОЛАН І САТЕЛЕК» - стоматологічне обладнання;
«ВІЛЛА» - стоматологічні кабінети;
«САНОФІ» - виробництво медикаментів;
«ПОРШЕ» - санітарно-технічне обладнання;
«АДС» - обладнання для виробництва пластикових пляшок різної місткості для харчових продуктів та іншого використання;
«СКАМІА» - обладнання для лиття на основі полімерів і еластомерів;
«СОДЕМЕ» - обладнання для виготовлення упаковки з картону й дерева;
«Сі-Ай-Ві-Джі» - водне різання граніту й іншого каменю;
«АЛЬФАГРАФІК» - телефони, телекси, телефакси.

Програма семінарів на міжнародній виставці

16 квітня

14.00 Презентація автомобілів фірми «Сітроен» і їх гідравлічної підвіски.

17 квітня

10.00 Новий винахід для стоматологів - рентген-установка «Флаш-дент».
14.00 Використання тари й пакувальних матеріалів у зберіганні та перевезенні сільськогосподарської й промислової продукції.

18 квітня

10.00 Міжнародний ринок мармуру, граніту і його кон'юнктура.
11.30 Новий метод видобування блоків у кар'єрах - водне різання.
14.00 Дробильне устаткування в шахтах і кар'єрах.
16.00 Принципи використання транспортної техніки в кар'єрах і шахтах.

19 квітня

10.00 Чому на Заході існують фірми, що спеціалізуються виключно на виробництві таких основних вузлів, як трансмісії та коробки передач?
11.30 Сучасні принципи будівництва шляхів.
15.30 Устаткування для виробництва цегляних блоків із землі та відходів.

Співробітництво з фірмами-учасниками виставки - запорука Вашого успіху! Сучасний дизайн, останні технологічні досягнення, висока якість виконання, надійність в експлуатації - це Вам гарантують названі фірми!

© слово рс

Виставка проводитиметься за адресою: Київ, вул.Володимирська, 57 (Будинок учителя).
По довідки звертайтеся на адресу: 252001, Київ, вул.Софіївська, 9.
Телефони: (8-044) 228-79-07, 228-87-61, 229-87-48. Телетайп 131103 ИНКОМ.
Телекс 131114 INKOM SU. Факс (8-044) 228-79-07, 229-87-48.

Докладніше з пропозиціями названих фірм Ви можете ознайомитись у газеті «Україна-бізнес».

COMPAGNIE OLIVIER

Відома японська корпорація «МАЗДА» надала СП «Мінолта-Трейдінг-Україна» виключні права на продаж та обслуговування автомобілів «Мазда-323» (одна з найпрестижніших моделей).

MINOLTA
TRADING-UKRAINE

ЯПОНСЬКІ АВТОМОБІЛІ НА УКРАЇНІ ВЖЕ СЬОГОДНІ!

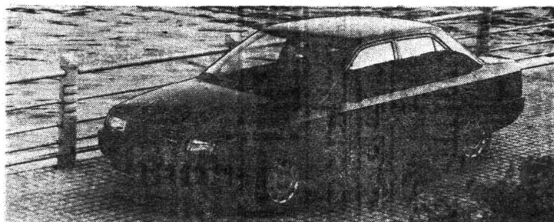
Ці автомобілі виготовляються спеціально пристосованими до умов експлуатації на Україні. Двигун дизельний. Надається гарантія і здійснюється післягарантійне фірмове обслуговування у спеціалізованих майстернях — унікальні умови на ринку автомобілів.

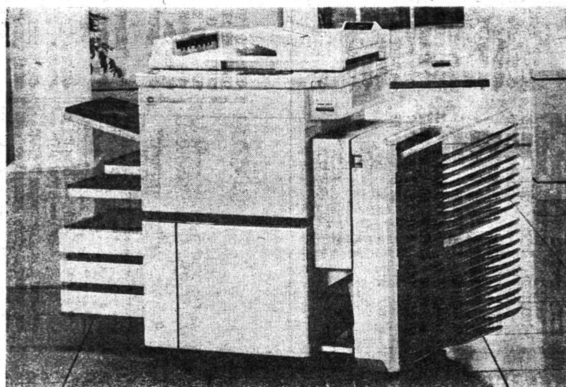
Оплата — у вільно конвертованій валюті, обслуговування — за карбованці. Ціни — нижчі за середньоєвропейські на 20—25%.

Звертаємо увагу керівників підприємств: ви можете придбати автомобіль «Мазда-323» за валюту, а продати його своїм працівникам за КАРБОВАНЦІ.

Наші телефони в Києві: 417-71-20, 417-81-23.

Адреса: 252080, Київ, вул. Туровська, 13.

УВАГА!

ЯПОНСЬКА КОПІЮВАЛЬНА ТЕХНІКА!

СП «МІНОЛТА-ТРЕЙДІНГ- УКРАЇНА» — єдине на Україні підприємство, яке не лише продає японську копіювальну техніку, а й здійснює її ГАРАНТІЙНЕ та ПІСЛЯГАРАНТІЙНЕ ОБСЛУГОВУВАННЯ.

Вам пропонуються копіювальні системи, факси та фото- і відеокамери японської фірми «МІНОЛТА», всесвітньовідомої своєю оптикою й унікальним тонером. Спеціалісти фірми навчать вас швидко і майстерно оперувати цією вкрай необхідною в сучасних умовах технікою.

Оплата — у вільно конвертованій валюті; обслуговування і навчання — за карбованці.

Наш телефон у Києві: 417-85-78.

Адреса: 252080, Київ, вул. Туровська, 13.

ЗАПРОШУЄМО ВАС ДО США!

На вас чекає провідна фірма в галузі навчання основам менеджменту та стратегії підприємливості «Сайєнтіфік Месодз, Інк.». Штаб-квартира фірми розташована у місті Остіні (штат Техас).

В Остіні носять на руках не лише таких красунь, як ви бачите на обкладинці журналу «Нешнл джіогрефік». Техасці ладні носити на руках і свого видатного земляка Роберта Р. Блейка — голову правління «Сайєнтіфік Месодз, Інк.».

Доктор Блейк — визначний фахівець в галузі промислової та організаційної психології, член Американської Асоціації психологів і багатьох інших професійних товариств. Рівно 25 років тому він разом з видатним американським ученим, доктором психології, членом Американської Асоціації поширення науки Джейн С. Моутон здійснив революцію в управлінні бізнесом, розробивши систему, що різко підвищила продуктивність праці й принесла прибуток тисячам промислових корпорацій по всьому світові.

Ця система — «Менеджеріал ГРІД».

Однойменна книга цих талановитих учених перевидавалася 15 разів загальним тиражем понад мільйон примірників і стала справжнім бестселером у діловому світі.

Система «Менеджеріал ГРІД» визнана найпотужнішим і найнадійнішим інструментом поліпшення й підвищення ефективності управління й досягнення успіхів у бізнесі. Цією системою оволоділи сотні тисяч бізнесменів за межами СРСР.

ГРІД має універсальний характер. Вона дозволяє не лише ефективно управляти компаніями й заводами, університетами й супермаркетами, а й знайшла успішне застосування в організації збуту продукції, догляді за хворими. Завдяки їй одержані важливі рекомендації стосовно безпечної експлуатації атомних електростанцій. Вона може застосовуватися в усіх ситуаціях, де присутній ризик і висока ціна рішень, котрі приймаються за екстремальних умов (наприклад, у дальніх авіарейсах, при хірургічних операціях тощо).

Оволодіння ГРІД дозволяє значно поліпшити добір виконавців, піднімає активність та зацікавленість співробітників у якісному виконанні своїх обов'язків, допомагає об'єктивно розв'язувати конфліктні ситуації.

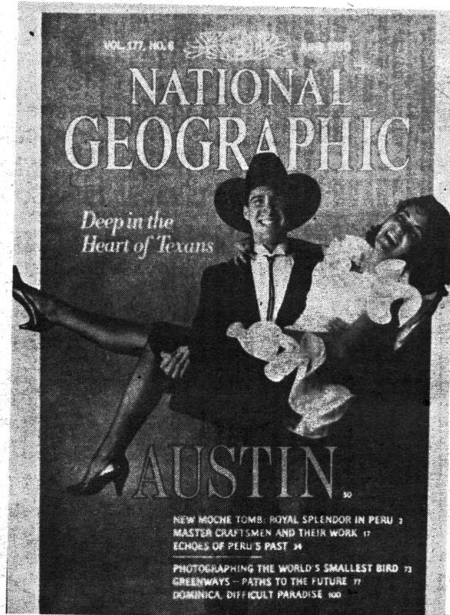
Універсальність ГРІД полягає і в тому, що вона може бути успішно використана в організації будь-якого масштабу — незалежно від того, п'ять чи п'ять тисяч чоловік там працює.

«Сайєнтіфік Месодз, Інк.» запрошує вас на семінари для керівників вищої та середньої ланки й майбутніх менеджерів (та ні в якому разі не тих, хто цікавиться цими питаннями знічев'я!), що проводяться в США. Два тижні перебування там на гідному бізнесмена рівні обійдуться всього у 3,5 тисячі доларів.

Учасникам семінару за рубежем гарантоване проживання у респектабельних готелях, прекрасне харчування, екскурсійне обслуговування та відвідання підприємств. Але все це, природно, — у вільний від занять час.

Не пізніш як за два-три тижні до початку занять слухачі семінару одержують російськомовний варіант книги «Менеджеріал ГРІД», з якою вони мають ознайомитися й, окрім того, відповісти на запитання п'яти спеціальних тестів, що дозволять їм підготуватися до семінару, а викладачам врахувати в ході навчання індивідуальні особливості кожного.

Сплату за навчання у Києві — 2 тисячі 500 карбованців — фірми, підприємства, кооперативи та установи повинні переказати на розрахунковий рахунок № 000608008 в ОПЕРУ Укрпромбудбанку, МФО 300012. А потім необхідно за адресою: 252195, Київ-195, вул. Верхня, 3 надіслати копію платіжного доручення й усі координати майбутнього учасника семінару (прізвище, ім'я, по батькові, рід занять, адресу й телефон, по якому його можна буде сповістити про початок навчання).

Детальніше про умови навчання й сплати ви дізнаєтеся, коли напишете за адресою: 252195, Київ-195, вул. Верхня, 3 (для «Сайєнтіфік Месодз, Інк.»).

У вас поки що немає необхідної валюти!

Не впадайте у відчай!

Керуючись гуманним прагненням сприяти підвищенню ефективності радянської економіки й становленню підприємницької діяльності в СРСР, вперше в історії радянсько-американського ділового співробітництва фірма організувала подібні семінари у Радянському Союзі. Співробітники «Сайєнтіфік Месодз, Інк.» запрошують вас на тиждень інтенсивних занять у Київ. Усім, хто успішно пройде семінар, видаватиметься американський диплом встановленого зразка.

Телефони у Києві: 229-04-86 (з 9.00 до 17.00), 294-94-22, 295-57-20 (з 10.00 до 19.00).

Після практичних занять кожному учасникові вручатиметься література, що допоможе надалі реалізувати здобуті на семінарі знання.

Майбутнє ваших успіхів у бізнесі — у ваших руках!

ДО УВАГИ КЕРІВНИКІВ ПІДПРИЄМСТВ, БІЗНЕСМЕНІВ, ЮРИСТІВ!

Виходить у світ журнал «УКРАЇНСЬКИЙ ЧАСОПИС МІЖНАРОДНОГО ПРАВА». Передплативши його, ви матимете змогу отримувати консультації з проблем зовнішньоекономічної діяльності, її правового забезпечення та з інших господарських і юридичних питань.

Це чудова нагода поглибити свої правові знання.

Видає журнал МП «ПРОКСЕН» спільно з фахівцями Українського інституту міжнародних відносин і міжнародного права при Київському держуніверситеті. У 1991 р. вийде 6 номерів журналу.

Ціна одного номера — 5 карбованців.

Щоб передплатити «Український часопис міжнародного права» на 1991 рік, необхідно переказати вартість передплати (30 крб.) на рахунок МП «ПРОКСЕН» № 1609277 в Печерському відділенні ЖСБ м. Києва МФО 322090. Замовлення на журнал слід надсилати на адресу 252125, Київ-125, а/с 122. У замовленні слід вказати номер платіжного доручення і прізвище службової особи, на ім'я якої надсилати примірники журналу. Довідки за телефоном: 227-63-82.

Ризький центр робототехніки продає за цінами, значно нижчими від балансової вартості:

— Робот РФ-202	2500 крб.
— Робот ПМР-0,5	4500 крб.
— Робот ЦПР-ІП	3000 крб.
— Робот АМ/3	5000 крб.
— Робот РТКБ-6	5000 крб.
— Робот РФ202М	3000 крб.
— Робот МАРС-901	35000 крб.
— Автомат «Ортекст 2Д» (ЕОМ для діловодства) —	15000 крб.
— Пристрій завантажувальний УШЗ-1 —	300 крб.
— Стойка управління «Граніт-02» —	9000 крб.
— Комплекс мікропроцесорний «УМК-1» —	1300 крб.
— Токарний верстат ТПК 125 ВН2 (з ЧПУ) —	30000 крб.
— Конвейєр індивідуальний КИ-901 —	2000 крб.
— Прес МЖ-901 —	9000 крб.
— Шивильник КМП-901 А (для робота МАРС-901)	4500 крб.
— ЕОМ МС-1260107 —	2000 крб.
— Комп'ютер-Z-80 —	10000 крб.

Заявки направляти за адресою:

226009, РИГА, вул. Артилеріяс, 65, Центр робототехніки. Контактний телефон у Ризі — 278194, у Києві — 296-49-96, Госпрозрахункова фірма «Витоки».

Малое предприятие по оказанию консультационных и управленческих услуг в области хозяйственной деятельности

«ПРОКСЕН» предлагает

правовую помощь при создании любых видов предприятий и организации внешнеэкономической деятельности.

Адрес: Киев-125, а/я № 122 — для почтовых отправлений, г. Киев, ул. Саксаганского, 30б, кв. 9 — для обращений. Телефон: 227-63-82. Факс: 228-72-72.

Повертаючись до надрукованого

«Дівочий заколот?..»

Під таким заголовком у нашій газеті від 25 січня було надруковано кореспонденцію, в якій розповідалося про надзвичайну подію в футбольній команді «Нива» (Баришівка) — чемпіоні СРСР-90. Нагадаємо суть конфлікту. Більшість гравців команди подала заяву про звільнення і вирішила перейти до клубу з міста Раменське у Підмосков'ї. Залишив колектив і головний тренер Микола Богданенко.

З ним кілька днів тому ми зустрілись у Федерації футболу України. Микола розповів, що працює другим тренером жіночої збірної СРСР і з молодіжною командою країни також. А це ось збирається до Болгарії. З цієї країни надійшла йому пропозиція попрацювати з місцевими футболістками. Подібні запрошення Богданенко дістав ще й з Німеччини та Норвегії.

— І яким буде вибір? — запитав його.

— Поки що важко сказати. Адже виїхати не так просто. Потрібно витратити багато сил та енергії. До того ж, ще не знаю про умови отих запросин. Поїду — познайомлюсь. Лише тоді можна буде про щось говорити конкретно.

— Так що ж з «Нивою»? Два місяці тому дівчата збиралися до Раменського. То чи здійснили задумане?

— Так. Дев'ять гравців змінили прописку і тепер мешкають у Московській області.

—Це ж катастрофа для клубу з Київщини. Виходить, футболістки не повірили обіцянкам, які їм дали під час розмови в облспорткомітеті?

— Дівчатам уже набридло жити самими обіцянками. Вони просто зневірилися — і край. Це одна причина «втечі». Інша — гравці навідріз відмовлялися працювати з новим тренерським складом.

— Кому ж конкретно була висловлена недовіра?

— Як відомо, одним із підбурювачів конфлікту свого часу був мій помічник Сергій Голенков. Колектив тоді висловив йому недовіру. Його звільнили з роботи. Не став на захист Голенкова і суд, до якого він звертався. І от цю людину знову повертають до команди. Коментарі, гадаю, тут зайві...

— А що ж, обидва воротарі Савченко, Рябченко і польові гравці — члени збірної СРСР Приходько та Покотило так і залишилися в київському «Динамо», куди подалися перед вирішальними матчами попереднього чемпіонату Радянського Союзу?

— Ні, вони — знову в Баришівці. Їх відраховано з динамівської команди за якісь порушення...

Оця четвірка, яку назвав Богданенко, й складає тепер кістяк нової «Ниви», від якої, на жаль, відвернулися в Баришівському районі. Зрозуміло, що відмінна команда після таких страшенних втрат уже не зможе виступати на чемпіонському рівні. Що там лідерство, у вищій лізі б зберегти місце. Зовсім недавно в зональному турнірі розіграшу Кубка СРСР баришівчанки посіли четверте місце з п'яти учасників.

Отакий сумний, на жаль, кінець цієї історії.

Віктор ОЗЕРЧУК.

П'ЯТНИЦЯ 12 квітня

ПРОГРАМА УТ

7.30 Відеоблок «Ранкова мозаїка».
9.00 Концерт ансамблю «Святовид».
9.45 Документальний телефільм «Без мене».
10.05 Музичний фільм «Подільські гуляночки».
10.35 Шкільний екран. 5 кл. Музика. Народна пісня і танець — найдавніший вид народної творчості.
11.05 Оксана Савчук та Іван Ковацюк у програмі «Дует «Писанка».
11.40 Шкільний екран. 11 кл. Російська література. Бесіди з радянської літератури. (Б. Пастернак).
16.00 Новини.
16.15 На допомогу школі. Російська література. І. Шкляревський. «Монолог поета».
16.45 Сьогодні — День космонавтики. Дорога до зірок.
17.30 На київській хвилі. Інформаційний випуск.
18.00 Документальний телефільм «За два кроки від театру».
18.30 Музичний фільм «Водинські забави».
19.00 Актуальна камера.
19.30 «Дзвони Чорнобиля». Один день у Коростені.
20.00 І. Рачинський. Симфонія соль мінор.
20.45 На добраніч, діти!
21.00 Мультфільми для дорослих.
21.45 Художній фільм із субтитрами «Презумпція невинності».
23.10 Вечірній вісник.
23.50 «Нічний телезал». Концерт ансамблю танцю «Конвалія».

І ПРОГРАМА ЦТ

6.30 «Ранок».
9.00 Мультфільм.
9.05 «Заспіваймо, друзі».
11.05 «...До шістнадцяти і старші».
12.00 ТСН.
12.15 «Что в имени тебе моем?». Документальний телефільм.
13.05 Виступає ансамбль «Калинка».
15.00 ТСН.
15.15 «День перший, день останній». Художній телефільм.
16.25 Мультфільми.
17.05 «Без мене». Науково-популярний фільм.
17.25 Музична програма.
17.55 У світі казок і пригод. Художній телефільм «Пригода маленького Мука».
19.15 Міжнародний телефестиваль, присвячений 30-річчю польоту Ю. О. Гагаріна у космос.
21.00 Час.
21.45 Продовження міжнародного телефестивалю, присвяченого 30-річчю польоту Ю. О. Гагаріна у космос.
23.00 Програма. ВІД. У перерві — 0.15 ТСН.
1.20 Нічне ТБ. «Пригоди Шерлока Холмса та доктора Ватсона». Художній телефільм. 1 серія.

ІІ ПРОГРАМА ЦТ

8.00 Гімнастика.
8.15 «Сонячний бранець». Науково-популярний фільм.
8.35, 9.35 Література. 5 кл. В. П. Катаєв. «Син полку».
9.05 Англійська мова. 1 рік навчання.
10.05 Англійська мова. 2 рік навчання.
10.35, 11.35 Література. 6 кл. М. М. Пришвін. «Комора сонця».
11.05 Здоров'я.
12.05 «Очеретинка на вітрі». Художній телефільм. 1 і 2 серії.
14.25 «Старицький злам». Документальний телефільм.
17.00 Телестудії міст РРФСР. (Сиктивкар).
17.30 Мультфільм.
17.35 Календар мистецтв.
18.05 Грає інструментальний ансамбль «І Камерісті Ломбарді». (Італія).
19.00 Арена.
20.00 Вечірня казка.
20.15 Колаж.
20.20 Співає народна артистка СРСР Ірина Архипова.
21.00 Час. (З сурдоперекладом).
21.45 Спорт для всіх.
22.00 «Нічний візит». Художній телефільм. 1 і 2 серії.

КИЇВСЬКА ПРОГРАМА І ОСВІТНІ ПЕРЕДАЧІ ЦТ

17.30 Твори композитора О. Білаша.
18.30 Земле моя. Екологія і законодавство.
19.30 Естрадний концерт.
20.00 На київській хвилі. Інформаційний випуск.
20.30 Фільм-концерт «Спогади про М. Лисенка».
20.50—23.40 — IV (освітня) програма ЦТ.

СУБОТА 13 квітня

ПРОГРАМА УТ

7.30 «На хвилі дружби». Шедеври французької музики.
8.20 Ритмічна гімнастика.
8.40 Солдатські листи.
9.25 Новини.
9.40 Для дітей. «Музичний глобус».
10.15 Художній телефільм «Буйна». 1 і 2 серії.
12.35 НЛО над Одесою.
13.20 Новини.
13.35 «Доброго вам здоров'я». Наркоманія: лікування і профілактика.
14.05 М. Старицький. «Маруся Чурай». Телевистава.
16.05 Документальний телефільм «Городецькі майстри».
16.35 Художній фільм «Браслет-2».
17.45 «Театр і час». Криворізький театр драми і музичної комедії.
19.00 Актуальна камера.
19.30 Документальний телефільм «Підземні води».
20.25 Твори Ф. Шопена.
20.45 На добраніч, діти!
21.00 Фільм-концерт «Білий сон».
21.40 Реклама.
21.45 Художній телефільм «Плач вовчиці». 1 серія.
23.00 Вечірній вісник.
23.30 «Нічний телезал». Диригує С. Турчак. Шоста симфонія П. І. Чайковського.

І ПРОГРАМА ЦТ

6.30 В суботу рано вранці. Співає В. Шувалов.
7.00 Мультфільм.
7.15 Спорт для всіх.
7.30 Ритмічна гімнастика.
8.00 Ранкова розважальна програма.
8.30 Наш сад.
9.00 ТСН.
9.15 «Над віконцем місяць». Виступ Рязанського народного хору.
9.30 «Бурда моден» пропонує...
10.00 Ранкова зірка.
11.00 Із золотого фонду ЦТ. О. М. Островський. «Ліс». Фільм-вистава Ленінградського академічного театру драми ім. О. С. Пушкіна.
13.40 Прем'єра документального фільму «Сов. секретно». Деякі сторінки з біографії С. П. Корольова».
15.00 ТСН.
15.15 «Про майбутнє наше». Про релігійну і культурну спадщину.
16.20 Мультфільми.
16.50 «Пісня-91».
18.00 Міжнародна панорама.
18.45 Концерт.
19.40 Фільми режисера А. Шахмалієвої. «Світло у вікні».
21.00 Час.
21.45 Мультфільм для дорослих.
22.00 «Олександр-шоу». Передача 2.
0.00 ТСН.
0.20 ВІД представляє: «Матадор».
1.20 Нічне ТБ. «Пригоди Шерлока Холмса та доктора Ватсона». Художній телефільм. 2 і 3 серії.

ІІ ПРОГРАМА ЦТ

8.00 Гімнастика.
8.15 «Їжачок». Короткометражний художній телефільм.
8.45 Виступ духового оркестру РРФСР.
9.00 «Пам'ятники природи». Документальний телефільм.
9.30 Російська мова.
10.00 Відеоканал «Співдружність».
13.30 Відеоканал «Плюс одинадцять».
17.00 «Педагогіка для всіх».
18.00 Грають А. Федоров (балалайка) та В. Сидельников (гітара).
18.15 «Портрет на фоні проблем».
19.45 Парламентський вісник Росії.
20.00 Вечірня казка.
20.15 Гандбол. Кубок ІГФ. Чоловіки. Півфінал. ЦСКА — СКП (ЧСФР).
20.50 «Осінь на Байкалі». Документальний телефільм.
21.00 Час. (З сурдоперекладом).
21.45 «Тихоня». Художній телефільм.
23.00 «С любимыми не расставайтесь...». Концерт.

КИЇВСЬКА ПРОГРАМА І ОСВІТНІ ПЕРЕДАЧІ ЦТ

9.00—17.55 — IV (освітня) програма ЦТ.
17.55 Концерт хорової музики.
18.20 Кінозамальовка «Варіації на тему...».
18.40 Все про кіно.
20.00 Київська панорама.
21.00—0.45 — IV (освітня) програма ЦТ.

НЕДІЛЯ 14 квітня

ПРОГРАМА УТ

7.30 Ритмічна гімнастика.
7.50 Фільм-концерт «Микола Колесса».
8.30 «У неділю вранці». Інформаційно-музична програма.
9.30 Новини.
9.45 Музичний фільм «Осінні контрасти».
10.10 Вперше на екрані УТ. Художній фільм для дітей «Міо, мій, Міо».
11.45 Для дітей «Канал «Д».
13.15 Новини.
13.30 Ви нам писали. Музична передача за листами глядачів.
14.15 Село і люди.
15.00 Служба солдатська.
16.00 Гандбол. Кубок ІГФ. «Спартак» (Київ) — БСВ (Бюкстемхюде, Німеччина). У перерві й по закінченні — «Телеспортарена».
17.30 Фільм-концерт «Чеканна».
18.00 «Золоті ворота». (Історичні пам'ятки X—XI ст.).
18.30 Здрастуй, хор!
19.00 Актуальна камера.
19.30 «Автограф». І. Козловський.
20.10 Джазові вітражі.
20.50 На добраніч, діти!
21.00 Чемпіонат України з синхронного плавання.
21.30 Реклама.
21.35 Художній телефільм «Плач вовчиці». 2 серія.
22.40 Вечірній вісник.
23.10 Нічний телезал. Вечір французьких водевілів.

І ПРОГРАМА ЦТ

8.00 ТСН.
8.15 Ритмічна гімнастика.
8.45 Тираж «Спортлото».
9.00 З ранку раненько.
10.00 На службі Вітчизні.
11.00 Ранкова розважальна програма.
11.30 Прем'єра документального телефільму «Борги і надія».
12.20 Мультфільми.
12.45 Сьогодні — День військ протиповітряної оборони. Виступ Головнокомандуючого військами ППО І. М. Третьяка.
13.00 Сільська година.
14.00 Здоров'я.
14.30 «Я вам спою».
15.00 ТСН.
15.15 «Марафон-15».
16.30 Гала-концерт.
18.10 «Уолт Дісней представляє».
19.00 Виступ дитячого ансамблю «Марімба Понес».
19.30 Прем'єра художнього телефільму «Провінціалки».
21.00 Час.
21.45 «Брейн ринг». Чемпіонат клубів «Що? Де? Коли?».
22.30 «Японці і росіяни».
23.30 Футбольний огляд.
0.00 ТСН.

ІІ ПРОГРАМА ЦТ

8.00 На зарядку ставай.
8.15 Мультфільм.
8.25 Співає Надія Чепрага.
8.55 Кінопубліцистика союзних республік. Прем'єра документального телефільму «Виклик до Психеї».
9.20 «А в хоре мой голос слышней!..». Творча майстерня «Російський хоровий спів».
10.00 Світ, в якому ми живемо. Документальні телефільми режисера Ю. Нагібіна.
11.00 Відеоканал «Плюс одинадцять».
14.30 Мультфільм.
14.40 Л. Толстой. «Живий труп». Фільм-вистава академічного театру ім. Мосради.
17.00 «Планета». Міжнародна програма.
18.00 Прем'єра науково-популярного фільму «Культурні столиці Європи». (Італія). Фільм 2. «Афіни».
18.55 Колаж.
19.00 Ялта-91.
19.15 Міжнародні змагання з спортивної акробатики пам'яті льотчика-космонавта СРСР В. Волкова та з стрибків на батуті пам'яті льотчика-космонавта СРСР Г. Добровольського «Кубок космонавтики».
20.00 Вечірня казка.
20.15 Старовинний російський романс.
21.00 Час. (З сурдоперекладом).
21.45 Авторське телебачення.

КИЇВСЬКА ПРОГРАМА І ОСВІТНІ ПЕРЕДАЧІ ЦТ

9.00—23.00 — IV (освітня) програма ЦТ.

ТЕЛЕФОНИ РЕДАКЦІЇ ГАЗЕТИ:

Головний редактор — 446-92-11.

Заступники головного редактора — 446-70-42, 446-91-16, 446-91-37, 446-91-96.

Відповідальний секретар — 446-72-63.

Завідуючий коректорською — 446-60-22.

Відділи: міжнародний 446-91-20, листів — 441-88-28, економіки — 441-88-0[illegible], аграрний — 441-86-18, парламентський — 441-84-52, 441-85-64, охорони здоров'я — 441-88-06, соціальних питань — 441-88-55, екології — 441-88-58, культури — 441-86-44, спорту — 441-88-08, інформаційний — 446-61-13, історії України — 441-88-62, військових питань — 441-88-52, реклами — 441-89-44.

НАД НОМЕРОМ ПРАЦЮВАЛИ:

Заступник головного редактора — Анатолій Горлов.

Чергові редактори — Анатолій Краслянський, Ігор Грушко.

Автори макета — Анатолій Мироничев, Євген Українець.

Випусковий — Олексій Бондаренко.

Оформлення — Володимир Кисельов.

Коректори: Леся Онищенко, Галина Адамович, Антоніна Голик, Галина Каблак, Валентина Лукаш, Євгенія Оратовська, Олена Чоповська.

Верстальники: Тетяна Балюк, Алла Будникова, Марія Солодюк, Ольга Яценко, Анатолій Артеменко, Сергій Скаженюк.

Лінотипісти: Віктор Процун, Раїса Гринюк.

* * *

Ордена Леніна комбінат друку видавництва «Радянська Україна» 252047, Київ-47, проспект Перемоги, 50.

Індекс 60955.

Тираж 166.300.

Передплатна ціна на рік 19 крб. 80 коп.

Зам. 03150701.